

Jan Adriaanse: 'Wat mij betreft is er geen 'work'-'life'-balance. Voor mij is dat hetzelfde.'

JURIDISCH FACULTEITSBLAD DER JFV GROTIUS • JAARGANG 36 NR 4

NOVUM

NOVUM nu ook online: www.novum-law.nl

Andreas Kinneging

'Je mag zeggen wat je wilt,
als het maar hetzelfde is als iedereen'

Verdieping

'Palestina's weg naar erkenning'

Annotatie

'Vrij verkeer van werknemers
vs. de 30%-regeling'

Analyse

'Binckbank vs. DeGiro:
wie houdt zich niet aan de wet?'

jfv **GROTIUS**

Universiteit Leiden

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

SIL

VÓÓR
STUDENTEN
DÓÓR
STUDENTEN

SCHERPE
PRIJS

ALS ENIGE
ZONDER
WINST
OOGMERK

BESTEL
OOK
IN ONZE
WEBSHOP

Tentamens halen? SIL helpt!

"De perfecte ondersteuning voor bij je tentamens"

EIGEN WINKEL OP
DE BREESTRAAT

ALTIJD
UP-TO-DATE

De SIL (Stichting Intermediair Leiden) is een organisatie vóór en dóór studenten van de Universiteit Leiden en verzorgt sinds 2003 de **hoorcollege- en werkgroepverslagen** voor de studies Rechtsgeleerdheid, Criminologie, Fiscaal Recht, Notarieel Recht, Mastervakken, Bestuurskunde en Politicologie. Sinds kort verzorgt SIL ook **literatuursamenvattingen** en **oefenpakketten**.

Een SILverslag is meer dan overgetypte sheets of aantekeningen. Het is een overzicht van de gehele studiestof van een vak, geschreven aan de hand van de hoorcolleges en de werkgroepen.

Een SILverslag is bedoeld als studieondersteunend materiaal en dus géén vervanging van hoorcolleges en/of werkgroepen!

Mocht je interesse hebben om als schrijver of als schaduwlezer aan de slag te gaan, of als je meer informatie zou willen hebben, mail dan naar:

sollicitatie@silverlagen.nl

Studeren en tegelijkertijd geld verdienen!

Kijk voor actuele verschijningsdata en openingstijden van de winkel op onze website:

www.silverlagen.nl

SIL VERSLAGEN

Data onder voorbehoud.

Kijk voor actuele verschijningsdata op:
www.silverlagen.nl

Breestraat 29
2311 CH Leiden

Altijd op de hoogte blijven?

Like ons op Facebook!

Waarde lezer,

Terwijl Leiden uit haar winterslaap ontwaakte, was de NOVUM-redactie binnen verschillende tijdzones bezig met het verzamelen van juridisch nieuws voor de apriluitgave van het blad. Er zal de komende maanden immers ook een bijdrage worden geleverd door onze twee buitenlandcorrespondenten, Maurits Helmich en Maurice Jeurissen. Begin dit jaar zijn deze twee redacteurs vertrokken naar de *United States of America*, om daar de dagelijkse gang van zaken in een *law school* te ervaren (University of Connecticut en UC Hastings). Deze maand kunt u in onze rubriek 'De Correspondent' lezen over de ervaringen van Maurice in San Francisco.

Ook vanuit onze thuisbasis in Leiden heeft de redactie zich beziggehouden met de internationale stand van zaken. Afgelopen maand heeft de NOVUM Marthe Goudsmit officieel kunnen verwelkomen tot de vaste redactie. Haar nieuwe bijdrage gaat over Palestina's toekomstig lidmaatschap van het International Strafhof en de implicaties daarvan voor de positie van het land binnen de VN. Een uiterst relevant onderwerp, gezien de spanningen in de betrekkingen tussen Israël en de VS, die afgelopen maand fors zijn toegenomen.

Ook in Europees verband is de NOVUM deze maand grensoverschrijdend bezig. Redacteur Mohammad "Mo" Sharifi schrijft in "De Annotatie" over een zaak voor het HvJEU, waarin de dertigprocentregeling in de loonbelasting wordt afgezet tegen het vrije verkeer van werknemers in de interne markt.

Ten slotte komen wij weer terug in ons thuisland, waar onze redacteur financiële zaken Ademir Sehomeric een overzicht geeft van het recente conflict tussen DeGiro en de Binckbank. Speelt de Binckbank onder een hoedje met de zogenaamde *flash boys*, of maakt DeGiro zich schuldig aan marktmanipulatie? U kunt het lezen in "De Analyse".

Misschien wel het grootste nieuws van de maand is echter de spoedige lancering van de NOVUM website! Heeft u even geen zin om een papieren NOVUM rond te slepen of bent u een dagje niet op de faculteit, dan zult u binnenkort moeiteloos kunnen navigeren naar www.novum-law.nl, voor een snelle update van de relevante juridische actualiteiten.

Ik wens u veel plezier toe met het lezen van dit aprilnummer en hoop dat u ons ook regelmatig zal bezoeken op de nieuwe NOVUM-site.

Rogier van Geel
Hoofdredacteur NOVUM

Volg ons op

NOVUM

@NOVUM_Law

Ben jij klaar voor morgen?

Schrijf je in en wees als eerste op de hoogte van:

- Masterclasses
- Stages/vacatures
- Business courses
- En meer ...

youngtalentgroup

Inhoudsopgave

1	Ten geleide	
3	Inhoudsopgave	
4	De Annotatie	Het vrij verkeer van werknemers versus de 30%-regeling
7	Boekenproject	The Interesting Narrative of the Life of Olaudah Equiano, or Gustavus Vassa the African
8	De Analyse	Binckbank vs. DeGiro: wie houdt zich niet aan de wet?
12	In gesprek met	Jan Adriaanse
16	Advertorial	Esther Mommers en Sebastiaan van der Kant van Dirkzwager
18	De Verdieping	Palestina's weg naar erkenning
22	De Correspondent	Maurice Jeurissen
24	Carrièreweek 2015	
25	Ter leering ende vermaeck	
26	De Vereniging	
28	Faculteitszaken	Zit jij al in onze (mede)zeggenschap?
29	Column	Je mag zeggen wat je wilt, als het maar hetzelfde is als iedereen

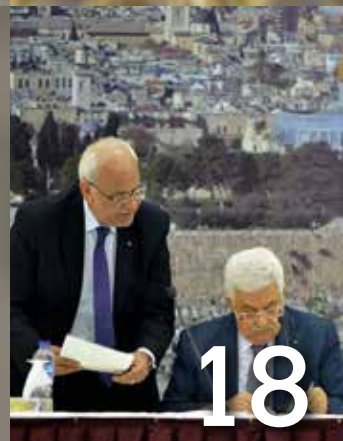
4

8

12

18

22

28

NOVUM is het maandblad van de Juridische Faculteitsvereniging Grotius te Leiden. NOVUM is ontstaan uit een fusie tussen het faculteitsblad Trias (1968) en het blad Request (1999) dat werd uitgegeven door het rechtenmentoraat Appèl.

NOVUM is aangesloten bij de Stichting Landelijk Overleg Juridische Faculteitsbladen (LOJF).

Oplage: 1.250 exemplaren
Lay-out: M.J. Bouwman
Druk: Almanakker
ISSN-nummer: 1567-7931

U kunt NOVUM vinden bij de ingang van de faculteit, de C-gang op de begane grond, het restaurant en bij C131. De redactie behoudt zich het recht voor ingeleverde stukken niet te plaatsen of te wijzigen. De inhoud van de artikelen vertegenwoordigt niet noodzakelijkerwijs de mening van de redactie.

© Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden gereproduceerd zonder voorafgaande toestemming van de redactie.

Redactie

Hoofdredacteur
Rogier van Geel (06 53 72 58 51)
novum@law.leidenuniv.nl

Eindredacteur
Fatima Jarmohamed (06 20 95 83 37)
novum@law.leidenuniv.nl

Redacteurs
- Raphaël Donkersloot
raphaeldonkersloot@gmail.com
- Anna Tsheichvili
anna.tsheichvili@gmail.com
- Maurice Jeurissen
maurice1993@live.nl
- Maurits Helmich
m.m.helmich@gmail.com
- Niels Neve
nielsneve@live.nl

- Mohammad Sharifi
the.sharifimo@gmail.com
- Admir Sehomerovic
admir.sehomerovic@gmail.com
- Marthe Goudsmit
mlrsgoudsmit@gmail.com

Adviesraad

- Prof. Dr. A.O. Lubbers
- Mw. Drs. A.F.M. van der Helm
- Mw. Mr. C. de Kruif
- Mr. G.K. Schoep
- Tim van Lit, Assessor Fdr
- Beau-Dominique van Boggelen, praeses JFV Grotius

Contact

novum@law.leidenuniv.nl

De Annotatie

Het vrij verkeer van werknemers versus de 30%-regeling

Inleiding

De 150-kilometergrens in de 30%-regeling is in beginsel verenigbaar met het Unierecht en vormt dientengevolge geen belemmering voor het vrije verkeer van werknemers ex artikel 45 VWEU. Het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ EU) heeft onlangs in een prejudiciële procedure arrest gewezen² in de zaak van een werknemer die niet in aanmerking kwam voor een forfaitaire kostenvergoeding conform de 30%-regeling in de Wet op de loonbelasting 1964 (Wet LB 1964) nadat deze per 1 januari 2012 door de wetgever was aangescherpt met de zogenaamde 150-kmgrens.³ Deze creatieve, al dan niet effectieve, wetswijziging doet de vraag rijzen tot op welke hoogte de wetgever de Unierechtelijke doelstellingen van de Europese interne markt dient te betrachten. In deze bijdrage komen allereerst de feiten van de zaak in het recente Sopora-arrest aan bod. Vervolgens zal het juridische kader rondom de 150-kmgrens in het Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965 nader worden toegelicht waarbij ook aandacht zal worden besteed aan de Europeesrechtelijke interpretaties door het Hof. Tot slot zal een conclusie worden getrokken met betrekking tot de vraag of het Hof duidelijk precedent schept met dit arrest voor verdere claims op de forfaitaire behandeling in de 30%-regeling.

Casus Sopora⁴

Van 1 februari 2012 tot en met 31 december 2012 wordt C.G. Sopora tewerkgesteld in Nederland door een aan zijn in Duitsland gevestigde werkgever gelieerde vennootschap. Voorafgaand aan zijn tewerkstelling in Nederland was Sopora gedurende de periode van 24 maanden woonachtig in Duitsland op een afstand van minder dan 150 kilometer van de Nederlandse grens. Hij is in Duitsland woonachtig gebleven terwijl hij in Nederland een appartement huurde om daar gedurende een deel van de week te

verblijven. Sopora en zijn werkgever hebben vervolgens een verzoek ingediend bij de Nederlandse fiscus om toepassing van de forfaitaire regeling. Echter, de inspecteur heeft dit verzoek afgewezen, omdat de heer Sopora niet voldeed aan de 150-kilometergrens die expliciet als wettelijke voorwaarde wordt genoemd voor toekenning van de 30%-regeling. Immers, belastingplichtige kan alleen maar voldoen aan deze regeling wanneer die in meer dan twee-derde van de periode van 24 maanden voorafgaand aan de aanvang van de tewerkstelling in Nederland woonachtig was op een afstand van meer dan 150 kilometer. Het feit dat de heer Sopora ook een appartement huurde in Nederland voorafgaand aan zijn tewerkstelling is hierdoor slechts een stofje aan de weegschaal.

Desalniettemin gaat de heer Sopora in beroep, maar de rechtbank verklaart het beroep ongegrond en overweegt aansluitend dat een dergelijk 150-kilometercriterium onder andere niet in strijd is met het Unierecht.⁵ Volgens de Hoge Raad maakt de 150-kilometergrens wél onderscheid tussen ingezetenen van andere lidstaten onderling. Dit roept dan de vraag op of artikel 45 VWEU zich in beginsel ertegen verzet dat een lidstaat een dergelijk indirect onderscheid naar nationaliteit maakt. Naar aanleiding van deze rechtsvraag heeft de Hoge Raad bij cassatieberoep in de zomer van 2013 een drietal prejudiciële vragen voorgelegd aan het Hof.⁶

¹ Is sprake van een – rechtvaardigingsgrond behoevend – indirect onderscheid naar nationaliteit dan wel een belemmering van het vrije verkeer van werknemers, indien de wettelijke regeling van een lidstaat een onbelaste kostenvergoeding wegens extraterritoriale kosten mogelijk maakt voor ingekomen werknemers, en aan de werknemer die in de periode voorafgaande aan zijn werkzaamheden in die lidstaat in het buitenland woonde op een afstand van meer dan

150 kilometer van de grens van die lidstaat zonder nader bewijs een forfaitair bepaalde onbelaste kostenvergoeding kan worden toegekend, ook indien het bedrag daarvan hoger is dan de werkelijke extraterritoriale kosten, terwijl voor de werknemer die in deze periode op een geringere afstand van die lidstaat woonde de hoogte van die onbelaste vergoeding is beperkt tot het aantoonbare werkelijke bedrag van de extraterritoriale kosten?

2) Indien vraag 1 bevestigend moet worden beantwoord, berust de desbetreffende Nederlandse regeling in het Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965 dan op dwingende redenen van algemeen belang?

3) Indien ook vraag 2 bevestigend moet worden beantwoord, gaat het 150-kilometercriterium in deze regeling dan verder dan noodzakelijk is om het daarmee beoogde doel te bereiken?''

Het 150-kilometercriterium

In de Wet op de loonbelasting 1964 (Wet LB 1964) omvat het belastbare loon het gezamenlijke bedrag aan loon.⁸ Op grond van de 30%-regeling ex artikel 31a lid 2 sub e Wet LB 1964, ook wel bekend als de 'expatregeling', kan een inhoudingsplichtige een forfaitair bepaalde vergoeding toekennen voor de gemaakte, danwel niet-gemaakte, extraterritoriale kosten.⁹ In feite voorziet de regeling in een vrijstelling van de loonbelasting waarbij de werknemer kan kwalificeren voor een verlaging van het belastbaar inkomen met maar liefst 30%. Voor een ingekomen werknemer geldt in Nederland derhalve een maximaal belastingtarief van 36%¹⁰ in plaats van het reguliere 52%.

Bovendien is er voor toekenning van de forfaitaire kostenvergoeding niet nodig dat er de facto (extraterritoriale) kosten zijn gemaakt omwille van de Nederlandse wetgever die discussies over de hoogte van deze kosten wilde vermijden. Dat maakt de regeling aan de ene kant des te aantrekkelijker voor expats die in de meeste gevallen niet gewend zijn aan de strenge Nederlandse belastingcultuur. Aan de andere kant is het voor de wetgever een ideaal instrument om buitenlandse werknemers met schaarse en specifieke deskundigheid naar Nederland te halen.

Echter, de wetgever was per 1 januari 2012 genoodzaakt om nieuwe voorwaarden te introduceren ter voorkoming van ongewenste concurrentievervalsing tussen de in Nederland ingezet

en ingekomen werknemers. De oude regeling liet toe dat de in Nederland gevestigde werkgevers een lager salaris konden uitbetalen terwijl de ingekomen werknemers door toepassing van de forfaitaire kostenvergoeding nog wel konden genieten van een hoog nettoloon. In artikel 10e lid 2 sub b onder 2 Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965 wordt daarom de wettelijke basis van het nieuwe 150-kilometercriterium geïntroduceerd:

'2. Verstaan wordt onder:

a. (...)

b. ingekomen werknemer: door een inhoudingsplichtige uit een ander land aangeworven, of naar een inhoudingsplichtige gezonden werknemer in de zin van artikel 2 van de wet: 1°. met een specifieke deskundigheid die op de Nederlandse arbeidsmarkt niet of schaars aanwezig is; en 2°. die in meer dan twee derde van de periode van 24 maanden voorafgaand aan de aanvang van de tewerkstelling in Nederland woonachtig was op een afstand van meer dan 150 kilometer van de grens van Nederland exclusief de territoriale zee van Nederland en de exclusieve economische zone van het Koninkrijk, bedoeld in artikel 1 van de Rijkswet instelling exclusieve economische zone.'

Conclusie van advocaat-generaal Kokott en het HvJ EU

Allereerst beziet A-G HvJ EU Kokott of de 150-kilometergrens een belemmering vormt voor het vrije verkeer van werknemers. Alhoewel dit criterium geen direct onderscheid maakt tussen ingezet en niet-ingezet werknemers, wordt wel vastgesteld dat er sprake is van een verschillende fiscale behandeling van niet-ingezet werknemers onderling. De A-G betoogt daarbij dat het vrije verkeer van werknemers ten grondslag ligt aan de Europese interne markt. Het 150-kilometercriterium veroorzaakt een concurrentienadeel en is daarom volgens de A-G een belemmering voor het vrije werknemersverkeer.

Vervolgens stelt de A-G vast of er sprake is van een objectieve vergelijkbaarheid tussen de niet-ingezet werknemers die wél respectievelijk niet voldoen aan het 150-kilometercriterium. Ook hier is de A-G kritisch en zet hij zijn vraagtekens bij. Hij bekritiseert daarmee de ratio van de wetgever voor het invoeren van dit

criterium, omdat hij veronderstelt dat er geen significante verschillen zijn tussen de niet-ingezetenen die 149 kilometer van de Nederlandse grens wonen ten opzichte van de niet-ingezetenen die 151 kilometer van de grens wonen. De A-G is dan ook van mening dat de rechtvaardigingsgrond met betrekking tot het voorkomen van concurrentievervalsing tussen de in Nederland ingezetenen en ingekomen werknemers een invalide redenering is doordat de 30%-regeling alleen wordt toegekend aan werknemers met een specifieke deskundigheid. Echter, de 150-kilometergrens dient volgens de A-G wel als rechtvaardiging ter voorkoming van ongewenste concurrentie tussen de niet-ingezetenen werknemers mocht er sprake zijn van een ongeachtvaardigd fiscaal voordeel ter dekking van niet-gemaakte extraterritoriale kosten. De afstand van 150 kilometer is dan simpelweg een vereenvoudiging voor de fiscale wetgever.¹¹

Deze vereenvoudigingsregel is volgens de A-G in beginsel evenredig indien de meerderheid van de niet-ingezetenen werknemers, die niet kwalificeren voor de 30%-regeling vanwege het 150-kilometercriterium, dagelijks naar hun werk kunnen forenzen en niet met extraterritoriale kosten worden geconfronteerd.¹² Hiermee preciseerd de A-G HvJ EU Kokott een opmerkelijke en uiterst onrealistische toets voor de inspecteur bij het vaststellen van de evenredigheid van het 150-kilometercriterium. Behalve een zware bewijslast voor de inspecteur zorgt de voorgelegde toets ook voor veel praktische onduidelijkheden en zet tevens integraal verkapte vraagtekens bij de evenredigheid van de 30%-regeling.

Het Hof laat zich gelukkig niet afleiden door een onnodige evenredigheidstoets van de vereenvoudigingsregel, maar probeert in zijn arrest duidelijkheid te scheppen over de relatie van artikel 45 VWEU met het 150-kilometercriterium. Het is tevens wel van belang om op te merken dat het Hof een vorm van de evenredigheidstoets meeneemt in haar uiteindelijke oordeel. Het Hof erkent in dit geval de administratieve aard van het criterium en benadrukt, gelet op bestaande jurisprudentie, dat zulke overwegingen geen afwijking van de regels van Unierecht door een lidstaat kunnen rechtvaardigen. Niettemin voegt het Hof hieraan ook toe dat de lidstaten volledig het recht hebben om “legitieme doelstellingen” na te streven met de invoering van algemene regels die door de bevoegde autoriteiten gemakkelijk kunnen worden gehandhaafd en gecontroleerd.¹³

Gelet op het voorgaande, beschrijft het Hof de rechtsgevolgen van het 150-kilometercriterium als een noodzakelijke “grofheid” doch beschouwt het in beginsel niet als indirecte discriminatie of belemmering van het vrij verkeer van werknemers. Daarbij houdt het Hof ook rekening met het feit dat de belastingvrijstelling ten behoeve van extraterritoriale kosten de facto voor alle niet-ingezetenen werknemers openstaat ofschoon het is belast met een aantal administratieve lasten. Dit zou volgens het Hof, echter, anders kunnen zijn indien de 150-kilometergrens is aangelegd zodat de forfaitaire kostenvergoeding van 30 procent systematisch aanleiding geeft tot een duidelijke overcompensatie van de werkelijk gemaakte extraterritoriale kosten.

Tot slot

Het is nu aan de Hoge Raad dit te onderzoeken. Wellicht dat de Hoge Raad, gelet op het overcompenserende karakter van de 30%-regeling, oordeelt dat de forfaitaire kostenvergoeding systematisch aanleiding geeft voor duidelijke overcompensatie van de extraterritoriale kosten. Ingekomen werknemers buiten de 150 kilometergrens zouden dan ongerechtvaardigd zijn bevoordeeld ten opzichte van de extraterritoriale werknemers van binnen de 150 kilometergrens. Immers, de werknemers buiten de 150 kilometergrens genieten van een forfaitaire vrijstelling van de loonbelasting terwijl werknemers binnen de grens van 150 kilometer alleen maar in aanmerking kunnen komen voor de daadwerkelijk gemaakte extraterritoriale kosten. Het arrest van het Hof geeft hierover veel aanwijzingen, maar in casu is het nog afwachten op een definitieve oordeel van de Hoge Raad. Tot die tijd dient het voor iedereen helder te zijn: de balans tussen de 30%-regeling en het Unierecht is precair. ■

¹ Mohammad Sharifi is student fiscaal recht aan de Universiteit Leiden.

² HvJ EU 24 februari 2015, ECLI:EU:C:2015:108, zaak C-512/13 (C.G. Sopora), prejudiciële beslissing (Grote Kamer, advocaat-generaal Kokott).

³ Zie Wijzigingen in de belastingheffing met ingang van 1 januari 2012, te raadplegen via www.rijksoverheid.nl

⁴ Als samengevat in het arrest van het Hof.

⁵ Sopora stelde bij cassatieberoep ook dat de per 1 januari 2012 ingevoerde 150-kilometercriterium een inbreuk vormt op zijn gelijkheidsrechten conform artikel 26 IVBPR en artikel 14 EVRM. Volgens de rechtbank (en de Hoge Raad) is daar geen sprake van, omdat de wetgever bij het invoeren van de 150-km-grens binnen de hem toegestane ‘margin of appreciation’ is gebleven.

⁶ HR, 09-08-2013, nr 12/05577, V-N 2013/37.13

⁷ Zie r.o. 18 in het arrest van het Hof.

⁸ Artikel 9 lid 2 Wet LB 1964.

⁹ Artikel 6 lid 1 sub a Wet LB 1964 defineert ‘inhoudingsplichtige’. In casu is dit de Nederlandse werkgever.

¹⁰ $(100\% - 30\%) \times 52\% = 36,4\%$ effectief.

¹¹ Zie r.o. 49 e.v. in het arrest van het Hof.

¹² Idem, r.o. 55.

¹³ Idem, r.o. 33.

Boekenproject

Masterstudent Céril van Leeuwen en hoogleraar burgerlijk recht Alex Geert Castermans lezen dezelfde boeken

AG: Dit is de autobiografie van een man die als kind werd weggerukt van zijn Afrikaanse geboorteland, tot slaaf werd gemaakt in Afrika, het Caraïbisch gebied en Amerika, en die zichzelf vrij kocht.

Céril: Ik las eerder verhalen over slavernij, zoals *The Book of Negroes*, *Het Keukenhuis* en *De Kleur van haar Hart*. De eigen herinneringen van een slaaf maken het boek vele malen indringender.

AG: Ik vergat soms dat het al in 1789 is uitgegeven. Olaudah brengt op een tijdloze, universele wijze onder woorden wat onderdrukking met een mens kan doen: het gebrek aan liefde en onvoorwaardelijke loyaliteit in de naaste omgeving, het gebrek aan enig persoonlijk perspectief, de vanzelfsprekende ongelijkwaardigheid.

Céril: Volgens mij werden de slaven niet als mensen gezien. Hoe kun je anders zulke basale rechten van je medemens afpakken? Het gekke is dan wel weer, dat sommige meesters Olaudah als medemens behandelden. Zij leerden hem immers lezen en schrijven en ze stuurden hem op pad om hun zaken te behartigen. Voor sommigen bleek hij zelfs onmisbaar te zijn.

AG: Als medemens, ja, zolang het de meester uitkwam. Ondanks de steeds weer gedane belofte dat hij zichzelf zou mogen vrijkopen, deden ze hem van de hand voor een mooie prijs per kilo. Olaudah is niettemin opvallend mild over zijn meesters. Misschien omdat ze hem uit welbegrepen eigenbelang de ruimte boden zich te ontwikkelen. Ze zijn niet slecht geboren, schreef hij: "I will not suppose that the dealers in slaves are born worse than other men--No; it is the fatality of this mistaken avarice, that it corrupts the milk of human kindness and turns it into gall."

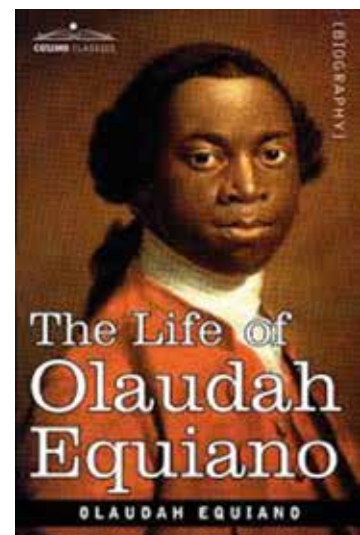
Céril: Ik bewonder ook zijn minutieuze waarnemingsvermogen. Zo beschrijft hij op onnavolgbare wijze zijn eerste ervaring met boeken: "I had often seen my master and Dick employed in rea-

ding; and I had a great curiosity to talk to the books, as I thought they did; and so to learn how all things had a beginning: for that purpose I have often taken up a book, and have talked to it, and then put my ears to it, when alone, in hopes it would answer me; and I have been very much concerned when I found it remained silent."

AG: Soms moest ik doorbijten. Al die zeeslagen en devote mijmeringen. Maar dan stuitte ik op zinnen die mij zullen bijblijven, zoals deze: "Hitherto I had thought only slavery dreadful; but the state of a free negro appeared to me now equally so at least, and in some respects even worse, for they live in constant alarm for their liberty; and even this is but nominal, for they are universally insulted and plundered without the possibility of redress; for such is the equity of the West Indian laws, that no free negro's evidence will be admitted in their courts of justice. In this situation is it surprising that slaves, when mildly treated, should prefer even the misery of slavery to such a mockery of freedom?" Ik dacht trots te kunnen zijn op mijn voorstellingsvermogen, maar ik moet bekennen dat ik de impact van slavernij op de vrijgekochte mens ernstig heb onderschat. Die zinnen deden mij huiveren.

Céril: Dit was een bijzonder boek om te lezen. Als het Olaudah was die zichzelf portretteerde, dan maakt hij indruk. Hij bleef sterk, ondanks alle ontberingen en teleurstellingen. Hij putte veel hoop uit zijn geloof. Uiteindelijk zie je wat voor een kracht dit hem heeft gebracht. Ondanks dat het zo'n oud verhaal is, is het nog steeds inspirerend.

**Olaudah Equiano,
*The Interesting Narrative
of the Life of Olaudah
Equiano, or Gustavus
Vassa the African.*
(Gratis online
beschikbaar)**

De Analyse

Binckbank vs. DeGiro: wie houdt zich niet aan de wet?

Inleiding¹

Welke partij kan voor particuliere beleggers, effectenorders tegen de best mogelijke prijs uitvoeren? Deze vraag heeft zich afgespeeld in het jaar 2000.² In dat jaar heeft Binckbank de Nederlandse grootbanken uitgedaagd bij het aanbieden van beleggingsdiensten, waaronder het uitvoeren van effectenorders van particuliere beleggers. BinckBank was destijds van mening dat zij tegen lagere transactiekosten, effectenorders, voor rekening van particuliere beleggers, kon uitvoeren dan de Nederlandse grootbanken. Hier is de uitdager BinckBank ook in geslaagd. Sterker nog, BinckBank wordt tegenwoordig beschouwd als de grootste onlinebroker van Nederland. Ruim 14 jaar later heeft de uitdager van de Nederlandse grootbanken zelf een uitdager bijgekregen. DeGiro is immers van mening dat BinckBank niet tegen de best mogelijke prijs, effectenorders voor particuliere beleggers uitvoert. Dit standpunt onderbouwt DeGiro door een zelf verricht onderzoek. DeGiro heeft immers bij BinckBank effectenorders ingelegd voor de aanschaf van een aantal effecten. Uit dit onderzoek is vervolgens naar voren gekomen dat de uitgevoerde effectenorders door Binckbank, niet werden uitgevoerd tegen de best mogelijke prijs.³ Binckbank herkent zich echter niet in deze verwijten en beschuldigt DeGiro van marktmanipulatie door het doen van onjuiste en misleidende uitlatingen.⁴

In dit artikel worden de achtergronden van het conflict tussen BinckBank (hierna: Binck) en DeGiro in kaart gebracht en wordt bezien of de verwijten van Binck en DeGiro over en weer leiden tot wetsovertredingen.

Achtergrond van het conflict

Sinds de implementatie van de richtlijn markten voor financiële instrumenten (MiFID)⁵ in de Wet op het financieel toezicht (Wft) is de concurrentie tussen handelsplatformen bevorderd.⁶ Hierdoor vindt de handel in financiële instrumenten tegenwoordig plaats op meerdere handelsplatformen. Om te waarborgen dat beleggingsondernemingen orders van cliënten tegen de voor de cliënt voordeligste voorwaarden uitvoeren, zijn in de MiFID de zogenaamde *best execution*-verplichtingen opgenomen. *Best execution* houdt in dat beleggingsondernemingen bij het uitvoeren van orders met betrekking tot financiële instrumenten voor rekening van cliënten alle redelijke maatregelen moeten nemen om het

best mogelijke resultaat voor hen te behalen.⁷ In de Nederlandse wetgeving zijn de *best execution*-verplichtingen terug te vinden in de artikelen 4:90a Wft t/m 4:90c Wft.

Binck is een beleggingsonderneming die faciliteiten biedt voor beleggers om te handelen in financiële instrumenten zoals aandelen. Bij interesse in een bepaald financieel instrument kan een belegger orders bij Binck invoeren. Een dergelijke order zou bijvoorbeeld kunnen inhouden dat de belegger wenst bepaalde aandelen te kopen dan wel te verkopen. Vervolgens is het de taak van Binck om ervoor te zorgen dat deze order gerealiseerd wordt. Zoals eerder aangegeven, gelden voor beleggingsondernemingen de *best execution*-verplichting voor orders van cliënten.

Teneinde aan de *best execution*-verplichting te voldoen maakt Binck gebruik van de “Tom Smart Execution” van Tom Broker B.V. (hierna: Tom Broker).⁸ Dit betekent dat Binck haar cliëntenorders met betrekking tot financiële instrumenten doorgeeft aan TOM Broker.⁹ TOM Broker voert de orders vervolgens uit door middel van Tom Smart Execution. Tom Smart Execution is een Smart Order Router (hierna: SOR) die kan worden gezien als een zoekmachine. Deze zoekmachine bepaalt vervolgens op welk handelsplatform (in het geval van Tom Broker: Euronext Amsterdam, TOM MTF of CHI-X) een cliëntenorder met betrekking tot financiële instrumenten het best kan worden uitgevoerd. Op de website van Binck wordt geclaimd dat de SOR van TOM Broker (die gebruik wordt gemaakt door Binck)¹⁰ binnen een fractie van een seconde verschillende handelsplatformen vergelijkt en de cliëntenorder met betrekking tot effecten plaatst waar deze tegen de best mogelijke prijs kan worden uitgevoerd.¹¹

DeGiro, de concurrent van Binck, heeft echter door middel van een onderzoek proberen aan te tonen dat de cliëntenorders die worden uitgevoerd via de SOR van Tom Broker, niet worden uitgevoerd tegen de best mogelijke prijs.¹² Sterker nog, Binck wordt ervan beschuldigd dat zij met de oprichting van de multilaterale handelsfaciliteit (hierna: MTF) en door het gebruik maken van de SOR van TOM Broker het zogenaamde “flash boy scenario” in Nederland mogelijk maakt.¹³

De term “flash boys” is afkomstig uit het gelijknamige boek van Michael Lewis. In dat boek wordt beschreven hoe banken en (internet)brokers via een SOR cliëntenorders naar verschillende handelsplatformen sturen met als doel flitshandelaren de mogelijkheid te bieden om kennis te laten nemen van de cliëntenorders. Doordat flitshandelaren doorgaans over zeer snelle en technische IT-apparatuur beschikken, kunnen zij eerder dan de SOR de beoogde effecten waarop de cliëntenorders van de SOR betrekking op hebben, kopen. Vervolgens worden de laatstgenoemde effecten voor een hogere prijs verkocht aan de broker die gebruik maakt van de SOR. Dit fenomeen wordt aangeduid met de term ‘flash trading’¹⁴

Naar aanleiding van het onderzoek en de beschuldigingen van DeGiro aan Binck, heeft Binck DeGiro op haar beurt beschuldigt van marktmanipulatie. Binck is van mening dat er ten onrechte een verband wordt gemaakt tussen Binck en het boek *Flash Boys*.¹⁵ Daarnaast hebben de beschuldigingen van DeGiro een plotse linge koersdaling van het aandeel tot gevolg gehad.

De juridische kwalificatie

De beschuldigingen van DeGiro naar Binck kunnen inhouden dat Binck niet aan haar best execution-verplichting van art. 4:90c Wft voldoet. Hierbij zal eerst aandacht worden besteed aan de concrete verplichtingen van Binck uit hoofde van art. 4:90c Wft waarna wordt bezien of Binck in strijd handelt met de best execution-verplichtingen.

DeGiro wordt op haar beurt beschuldigd van marktmanipulatie. Men zou kunnen betogen dat DeGiro in strijd handelt met art. 5:58 lid 1 sub d Wft. Ook hierbij zal eerst aandacht worden besteed aan art. 5:58 lid 1 sub d waarna wordt bekeken of DeGiro zich schuldig maakt aan marktmanipulatie.

Doordat Binck haar orders niet zelf uitvoert maar doorgeeft aan TOM Broker, is Binck op grond van art. 4:90c Wft gehouden om alle redelijke maatregelen te nemen om het best mogelijke resultaat voor haar cliënten te behalen.¹⁶ Art. 4:90c Wft betreft de best execution-verplichting.

Bij de best execution-verplichting dient Binck rekening te houden met de prijs van de financiële instrumenten, de uitvoeringskosten, de snelheid, de waarschijnlijkheid van uitvoering en afwikkeling, de omvang, de aard en alle andere voor de uitvoering van de order relevante aspecten.¹⁷ Teneinde het relatieve gewicht van de hiervoor genoemde factoren te bepalen dient Binck ook rekening te houden met de kenmerken van de cliënt, de kenmerken van de order, de kenmerken van de financiële instrumenten waarop de order betrekking heeft en de kenmerken van de plaatsen van de uitvoering waar de order kan worden uitgevoerd.¹⁸ Bij het uitvoeren van een order voor niet-professionele beleggers dient Binck uit te gaan van de totale tegenprestatie. Deze bestaat

uit de prijs van het financiële instrument en de uitvoeringskosten.

Verder is Binck gehouden om beleid¹⁹ op te stellen die haar in staat stelt te voldoen aan de best execution-verplichtingen van art. 4:90c lid 1 Wft.²⁰ In het beleid dienen voor alle categorieën van financiële instrumenten de derden te worden genoemd aan wie Binck de orders ter uitvoering doorgeeft.

Op grond van art. 4:90c lid 2 Wft moet ook de derde, aan wie Binck haar orders doorgeeft over een orderuitvoeringsbeleid beschikken. Dit beleid moet zodanig zijn ingericht dat Binck zelf aan haar eigen best execution-verplichting voldoet. Daarnaast moet Binck aannemelijk maken dat wanneer Tom Broker conform haar orderuitvoeringsbeleid handelt, Tom Broker in feite voldoet aan hetgeen is gesteld in art. 4:90 lid 1 t/m 3 Wft.²¹

Bij dit alles dient echter te worden opgemerkt dat de best execution-verplichtingen niet inhoudt dat er voor iedere individuele order het beste resultaat moet worden gerealiseerd.²² Bij de best execution-verplichting gaat er juist om dat de uitvoering van orders volgens het orderuitvoeringsbeleid van de beleggingsonderneming geschiedt. Dit beleid moet vervolgens gericht zijn om consistent het best mogelijke resultaat te behalen.

Het voorgaande leidt ertoe dat Binck niet in strijd handelt met haar best execution-verplichting, ervan uitgaande dat het onderzoek van DeGiro berust op juiste feiten. Uit het onderzoek van DeGiro is naar voren gekomen dat bij twaalf testorders sprake was van flash trades. Hierbij moet echter worden vermeld dat de twaalf testorders betrekking hebben gehad op minder liquide aandelen. Dit zijn aandelen waarvan vraag en aanbod beperkt is. Hierdoor zijn de testorders uit het onderzoek van DeGiro niet representatief omdat beleggers van Binck handelen in liquide effecten. Het onderzoek van DeGiro kan dus niet leiden tot de conclusie dat Binck niet aan haar best execution-verplichting voldoet.

Daarnaast gaat het bij de best execution-verplichting niet om dat er voor iedere individuele order het beste resultaat wordt gerealiseerd. Bij de best execution-verplichtingen gaat het er juist om dat er volgens een orderuitvoeringsbeleid wordt gehandeld die gericht is om consistent het best mogelijke resultaat te behalen. Doordat Binck een van de grootste (internet)beleggingsonderneming is van Nederland zou men op grond van twaalf testorders niet tot de conclusie kunnen komen dat het orderuitvoeringsbeleid van Binck niet gericht is om consistent het best mogelijke resultaat te behalen.

Het verwijt dat DeGiro zich schuldig maakt aan zou kunnen worden gebaseerd op art. 5:58 lid 1 sub d Wft. Volgens het laatstgenoemde artikel is het verboden om in of vanuit Nederland informatie te verspreiden waarvan een onjuist of misleidend signaal uitgaat of te duchten is met betrekking tot het aanbod van, de vraag naar of de koers van financiële instrumenten,²³ terwijl de verspreider van die informatie weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat die informatie onjuist of misleidend is. Bij het laatstgenoemde artikel staat niet de informatie centraal, maar het signaal dat uitgaat van die informatie.²⁴ Dit houdt in dat niet de informatie onjuist of misleidend moet zijn, maar dat van de informatie een onjuist of misleidend signaal uitgaat of te duchten

ten is. Hiervan is sprake indien er een grote kans bestaat dat verspreide informatie een onjuist of misleidend signaal afgeeft.²⁵ Daarnaast wordt onder informatie verstaan: ‘informatie die betrekking heeft op een uitgevende instelling zelf dan wel op andere wijze die de uitgevende instelling raakt’.²⁶ Bij art. 5:58 lid 1 sub d Wft is het niet vereist dat het oogmerk van degene die de

informatie verspreidt erop is gericht om de markt te manipuleren, of dat de verspreider zich ten minste bewust is geweest van het effect dat zijn handelen heeft of kan hebben.²⁷

Indien men art. 5:58 lid 1 sub d Wft toepast op het conflict tussen DeGiro en Binck dan kunnen de volgende conclusies worden getrokken. Het onderzoek van DeGiro is aan te merken als informatie omdat het onderzoek betrekking heeft op de uitgevende instelling ‘Binck’. Het onderzoek lijkt geen onjuist of misleidend signaal af te geven met betrekking tot het aanbod van, de vraag naar of de koers van de effecten van Binck. Immers, het onderzoek geeft alleen aan dat twaalf testorders van DeGiro bij Binck niet hebben geleid tot de best mogelijke prijs.

Conclusie

Al met al kan worden geconcludeerd dat de verwijten van DeGiro en Binck over en weer niet leiden tot wetsovertredingen. Binck voldoet immers aan haar best execution-verplichting ondanks het feit dat een aantal testorders, afkomstig van DeGiro, niet hebben geleid tot het best mogelijke resultaat. DeGiro heeft zich op haar beurt niet schuldig gemaakt aan marktmanipulatie. Zo kan al met al worden geconcludeerd dat de verwijten van DeGiro en Binck over en weer niet leiden tot wetsovertredingen. De vraag wie anno 2015 tegen de laagste prijs, effectenorders van particuliere beleggers uitvoert, is niet te beantwoorden met het onderzoek van DeGiro. N

¹ Dit artikel heeft de auteur geschreven in het kader van het vak ‘Practicum Financieel recht’.

² Het Financieele Dagblad, ‘Binck-topman: ‘Brokeroorlog is mediahype’’, 15 april 2014.

³ Het onderzoek van DeGiro “Orderrouting Binck-Alex /Tom: Flash Boys in Nederland” is gepubliceerd op de website van DeGiro en is te vinden op <https://www.degiro.nl/degiro-tom/> (DeGiro → Nieuws & Pers) laatst geraadpleegd op: 1-2-2015.

⁴ Het Financieele Dagblad, ‘Binck meldt koersmanipulatie door DeGiro’, 16 december 2014.

⁵ Richtlijn 2004/39/EG van het Europese Parlement en de Raad van 21 april 2004 betreffende markten voor financiële instrumenten, tot wijziging van de Richtlijnen 85/611/EEG en 93/6/EEG van de Raad en van Richtlijn 2000/12/EG van het Europees Parlement en de Raad en houdende intrekking van Richtlijn 93/22/EEG van de Raad (PbEG 2004, L145).

⁶ R.H. Maatman, P.B. Teeboom & B. Verschoor, ‘High frequency trading’, *Ondernemingsrecht* 2012-122, p. 4. (geraadpleegd via: www.navigatorkluwer.nl)

⁷ Zie overweging 33 MiFID.

⁸ Zie: www.binck.nl/tom.

⁹ Dat Binck de orders aan TOM Broker B.V. doorgeeft blijkt onder meer uit haar website waarin wordt aangegeven op welke plaatsen de orders worden uitgevoerd. Zie hiervoor: <https://www.binck.nl/plaatsenvanuitvoering> (Binck → Documenten → plaatsen van uitvoering) laatst geraadpleegd op: 1-2-2015.

¹⁰ Juridisch bezien geeft Binck de orders met betrekking tot effecten van haar cliënten door naar TOM Broker B.V.

¹¹ Zie: www.binck.nl/tom.

¹² Voor de vindplaats van het onderzoek zie voetnoot 2.

¹³ Onderzoek “Orderrouting Binck-Alex /Tom: Flash Boys in Nederland”, p. 13, te raadplegen via: <https://www.degiro.nl/degiro-tom/> (DeGiro → Nieuws & Pers) laatst geraadpleegd op: 1-2-2015.

¹⁴ M. Lewis, *Flash Boys: Cracking the money code*, Penguin UK 2014.

¹⁵ Het Financieele Dagblad, ‘Binck meldt koersmanipulatie door DeGiro’, 16 december 2014.

¹⁶ Op TOM Broker rust geen best execution-verplichting in de zin van art. 4:90a Wft omdat er tussen Binck en TOM Broker geen sprake is van een dienstverlener-cliëntenrelatie. Vgl. D. Busch & C.M. Grundmann-van de Krol, *Handboek Beleggingsondernemingen (Serie Onderneming en Recht Deel 51)*, Deventer: Kluwer 2009, p. 702 en K.W.H. Broekhuizen en L.K. Silverentand, ‘Best Execution ingevolge de MiFID’, *Tijdschrift voor Financieel Recht* 2008-1/2, p. 38.

¹⁷ Art. 4:90a lid 1 Wft.

¹⁸ Zie art. 4:90a lid 2 Wft.

¹⁹ Indien in het hiernavolgende de term “beleid” wordt gebezigd dan wordt daarmee het beleid in de zin van art. 4:90c lid 2 Wft bedoeld.

²⁰ Art. 4:90c lid 2 Wft.

²¹ D. Busch & C.M. Grundmann-van de Krol, *Handboek Beleggingsondernemingen (Serie Onderneming en Recht, Deel 51)*, Deventer: Kluwer 2009, p. 770

²² K.W.H. Broekhuizen en L.K. Silverentand, ‘Best Execution ingevolge de MiFID’, *Tijdschrift voor Financieel Recht* 2008-1/2, p. 36.

²³ Deze financiële instrumenten moeten zijn toegelaten tot een gereglementeerde markt of een MTF

²⁴ J.T.C. Leliveld, ‘Aandeelhoudersactivisme en marktmissbruik’, *Tijdschrift voor Financieel Recht* 2007-4, p. 104.

²⁵ R.P. Raas, ‘Marktmanipulatie’ in: D.R. Doorenbos, S.C.J.J. Kortmann & M.P. Nieuwe Weme (red.), *Handboek Marktmissbruik (Serie Onderneming & Recht, deel 34)*, Deventer: Kluwer 2008, p. 154.

²⁶ C.M. Grundmann-van de Krol & J.B.S. Hijink, ‘Koersen door de Wet op het financieel toezicht’ Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2012, p. 429.

²⁷ R.P. Raas, ‘Marktmanipulatie’ in: D.R. Doorenbos, S.C.J.J. Kortmann & M.P. Nieuwe Weme (red.), *Handboek Marktmissbruik (Serie Onderneming & Recht, deel 34)*, Deventer: Kluwer 2008, p. 152.

Word jij een van de 24 insiders?

THE
INSIDERS

EXPERIENCE THE LIFE OF A TOP LAWYER

ALLEN & OVERY

Gedreven. Scherp. Businesswise. Dat moet je zijn als je een van de 24 insiders wilt worden. The Insiders is een unieke real life business course. Eén week lang ervaar je het leven van een topadvocaat. De zaken, de cliënten, de mensen en de cultuur. Het echte werk! Onder toezicht van kopstukken van Allen & Overy werk je samen met jouw team aan een reële en uiterst uitdagende case. Je gaat de strijd aan in binnen- en buitenland. The Insiders vindt plaats van 13 t/m 17 juli 2015 met een introductiemiddag / -avond op 3 juli 2015. Ben jij derde- of vierdejaars rechtenstudent en durf je het aan? Schrijf je vóór 22 mei in op businesswiseadvocaten.nl

In gesprek met

Jan Adriaanse

NOVUM gaat in gesprek met prof J.A.A. Adriaanse, professor Turnaround Management aan de Universiteit Leiden en oprichter en directeur van Turnaround Powerhouse.

Hoe bent u terecht gekomen op uw huidige werkplek?

Ik ben opgegroeid in een echte ondernemersfamilie en heb dus altijd wel iets met bedrijven gehad. Vanaf mijn veertiende ongeveer wist ik dan ook dat ik iets met bedrijfskunde wilde gaan doen en toen ik ongeveer 21 was rondde ik deze opleiding af aan de Nyenrode Business Universiteit. Omdat ik toen relatief jong was en meer verdieping zocht, ben ik rechten gaan studeren aan de Universiteit Leiden. Tijdens mijn afstuderen heb ik mijn scriptie geschreven over het faillissement van vliegtuigbouwbedrijf Fokker. Hierdoor raakte ik geïnteresseerd in bedrijven die in zwaar weer verkeren. De hoogleraar in bedrijfswetenschappen toentertijd, bood mij een baan aan als docent-onderzoeker. Ik kreeg toen de mogelijkheid om onderzoek te doen naar bedrijven in zwaar weer, mijn uiteindelijke promotieonderwerp, en daarnaast kon ik helpen met het opzetten van het Centrum voor Bedrijfswetenschappen. Het feit dat ik Bedrijfskunde heb gestudeerd was toen een prettige bijkomstigheid, daardoor had ik wel een beetje een idee hoe de opleiding Rechtsgeleerdheid en Bedrijfswetenschappen ingericht zou moeten worden.

Turnaround Powerhouse heb ik in 2011 opgericht en tegelijkertijd kreeg ik een parttime aanstelling als hoogleraar turnaround management. Turnaround Powerhouse begeleidt bedrijven en organisaties die met vraagstukken omtrent verandering kampen. Wij ondersteunen hen in het oplossen daarvan. Daarnaast geven we ook training aan onder andere advocaten en bankiers, bijvoorbeeld in Afrika, Londen, Suriname en Oost-Europa. Overal eigenlijk, om mensen 'turnaround skills' aan te leren. Dankzij mijn juridische achtergrond ken ik de nodige regels omtrent faillissement goed, maar waar ik mij eigenlijk op richt is het voorkomen van faillissement en op welke manieren dat mogelijk is.

Hoe ervaart u de combinatie met de academische wereld en een bedrijf met een dergelijk hands-on-mentaliteit? Denkt u dit voor een lange periode te willen doen?

Het bedrijfsleven vraagt vaak snelle, praktische oplossingen en bij de universiteit heb je meer tijd voor reflectie en theoretische achtergrond bij vraagstukken. Cliënten in het bedrijfsleven ver-

wachten hoge kwaliteit en snelle actiegerichte producten. Soms is mijn advies aan cliënten dan ook dat het verstandig is om bepaalde vraagstukken wat meer tijd te geven, want de gemiddelde ondernemer is vaak heel actiegericht. Dit om een verschil aan te geven met de academische wereld. Maar ik kan daar goed tussen schakelen, het vult elkaar eigenlijk mooi aan. Cliënten waarderen het vaak dat ik tegelijkertijd een academische achtergrond heb. Op dezelfde manier merk ik ook dat studenten erg geïnteresseerd zijn in praktijkvoorbeelden. In dat opzicht is het erg prettig om de twee te kunnen combineren. Momenteel besteed ik wel meer tijd aan de universiteit, maar dat komt wellicht ook omdat er gauw een nieuw boek over ondernemen in zwaar weer uitkomt waar ik aan werk. In mijn ervaring vullen beide bezigheden elkaar ontzettend goed aan. Maar of ik de rest van mijn leven zo wil invullen? Eigenlijk wil ik over vijf jaar miljonair zijn. Nee, maar zonder dollen, het is nu uiteraard wel een vrij hectisch bestaan. Ik denk dat ik in de toekomst meer tijd aan de universiteit wil besteden. Maar dat is weer zo lastig te zeggen, want het werk bij Turnaround Powerhouse vind ik ook zo leuk om te doen.

Wat is de belangrijkste les die u heeft geleerd van het managen van Turnaround Powerhouse?

Iemand met een echte ondernemersgeest begint vaak aan nieuwe projecten. Een belangrijke les hierin is echter dat je goed moet beseffen dat je ook dient te stoppen met een bepaald project als je merkt dat het niet gaat werken. Er zijn meerdere projecten waar we eens aan zijn begonnen waarvan ik het idee heb dat we er te lang mee zijn doorgegaan. De uitdrukking 'don't cry over spilt milk' is daarop mooi van toepassing. Een wat hardere variant op deze les heb ik geleerd binnen het management. Zo moet je ook mensen kunnen loslaten als ze niet naar behoren functioneren. Het is dan beter om in een keer duidelijkheid te creëren en afscheid te nemen. Wat ik trouwens geleerd heb van de combinatie werken aan de universiteit en Turnaround Powerhouse is dat de theorie die je leert, niet altijd in de praktijk zo uitwerkt. Het is een mooie ervaring om je dat te realiseren – dat een bepaalde theorie bestudeerd is betekent niet dat het ook meteen de waarheid is. Je hebt daarom voor ondernemen ook een bepaalde 'straatwijsheid' nodig, je moet kunnen aanvoelen waar de kansen liggen.

Soms is mijn advies aan cliënten dan ook dat het verstandig is om bepaalde vraagstukken wat meer tijd te geven, want de gemiddelde ondernemer is vaak heel actiegericht.

Zou u dan ook zeggen dat het van groot belang is dat studenten meer in de praktijk moeten doen en meer zouden moeten ondernemen?

Absoluut. Waar ik me hard voor maak is dat we aan de universiteit veel meer aandacht moeten besteden aan innovatie en ondernemerschap, om studenten daar vroegtijdig mee in aanraking te laten komen. Ik denk met name dat het voor de rechtenfaculteit erg belangrijk is dat we ons realiseren dat de wereld aan het veranderen is, denk aan toenemende digitalisering en globalisering. Mijn voorspelling is dan ook dat de helft van de grote advocatenkantoren die we nu kennen, over tien jaar niet meer bestaat. Misschien volgt er wel een zelfde trend als Uber, en ontstaat er een soort 'Uber Legal', of 'Google Legal' om iets als voorbeeld te noemen. Het wordt dus belangrijk om nieuwe businessmodellen uit te vinden voor de juridische wereld. Het betekent bijvoorbeeld dat het belangrijk wordt om na te denken over nieuwe concepten. Samenwerken met de wis- en natuurkundefaculteit om nieuwe ICT-concepten te ontwikkelen. Ik maak mezelf niet heel erg populair met dit soort uitspraken, maar ik hecht veel waarde aan een multidisciplinaire kijk op zaken.

U noemt het een 'wellicht naïeve' gedachte dat het mogelijk zou zijn om het falen van bedrijven wereldwijd tegen te kunnen gaan. Maar tevens ziet u deze gedachte ook als een van uw grootste drijfveren. Hoe bedoelt u dit?

In de praktijk zie ik heel vaak dat bedrijven in nood veel te laat ingrijpen en dan ook niet echt op de meest efficiënte manier. Denk aan het rechtzetten van tafels en stoelen op de zinkende Titanic, dat heeft uiteraard geen zin meer. Ik zie het dan ook als doel om hier samen met collega's en studenten, die vaak ook helpen met de onderzoeken, beter te begrijpen hoe het komt dat bedrijven in zwaar weer terecht komen. Zo kan je ook beter begrijpen welke turnaround medicijnen je moet toedienen om zo'n bedrijf weer gezond te maken. Ik reis overal naartoe om de kennis over *turnaround management* te delen. Mensen noemen het wel eens naïef, omdat het lijkt als we de hele wereld proberen te redden, maar dan zeg ik altijd: we kunnen in ieder geval een poging doen.

Denk aan het rechtzetten van tafels en stoelen op de zinkende Titanic, dat heeft uiteraard geen zin meer.

Met welke onderzoeken bent u momenteel bezig?

We zijn een aantal onderzoeken aan het doen op de afdeling. Een van de onderzoeken gaat over *business rescue*. In dat onderzoek wordt er gekeken naar de verschillende insolventiewetten in Europa, hoe die in elkaar zitten en wat de instrumenten zijn die je kunt gebruiken om bedrijven in zwaar weer te redden. Waar we in het onderzoek ook naar kijken is hoe de *turnaround* wetenschap de insolventiewetgeving zou kunnen verbeteren. Daarbij wordt er ook gekeken naar *soft law*. Het meest spannende onderzoek waar we nu mee bezig zijn gaat over of je met behulp

van *serious gaming*, dat is een onderwijstechniek waarbij in een bepaalde situatie wordt gesimuleerd, mensen uit de praktijk wordt geleerd business rescue situaties op een andere manier te benaderen door middel van rolwisseling. Bovendien gebruiken we *serious gaming* ook als onderzoekstechniek om beter inzicht te krijgen in de dilemma's en vraagstukken die optreden in zwaar weer. We hopen er lessen uit te halen door te observeren hoe en waarom professionals – we doen het onderzoek momenteel met advocaten en bankiers – bepaalde beslissingen nemen.

Een ander spannend project, maar pril, is een onderzoek naar hoe we inzichten uit anti-terrorismeonderzoeken kunnen gebruiken om beter te begrijpen hoe partijen, in dit geval banken en ondernemers, ten opzichte van elkaar staan ten tijde van zwaar weer. Vooral interessant zijn de inzichten over deradicalisering, hoe zij minder vijandig tegenover elkaar kunnen staan. In een ander, ook heel pril, onderzoek kijken we of aan de hand van *big data*-onderzoek, zonder financiële gegevens en andere cijfers, in een eerder stadium kan worden voorspeld of een faillissement dreigt. Zijn er bijvoorbeeld patronen aanwezig in het e-mailverkeer tussen medewerkers, waar je aan kunt zien dat een bedrijf aan het afglijden is? Kun je dus aan de hand van woordgebruik, en het gevoel dat in het woordgebruik zit, zien dat het slecht gaat met een bedrijf? Allemaal wel heel experimenteel, maar zeker spannend. Bovendien kan het belangrijk zijn voor de visie die mensen hebben over *mismanagement*. Bij faillissement wordt al snel *mismanagement* als oorzaak aangewezen. Wij willen onderzoeken of dit niet een sociaal construct is en er andere redenen bestaan. Het maken van assumpties is enorm gevaarlijk. Kunnen personen aan de hand van hoe informatie wordt gepresenteerd een verkeerde, wellicht bevooroordeelde, inschatting maken van wat zij denken wat wel of niet *mismanagement* is?

Wat ik eigenlijk bij al die onderzoeken probeer, is om uit andere vakgebieden mensen rondom onze onderzoeksgroep te binden, zodat we daarmee tot nieuwe inzichten komen rondom het faillissements- en insolventierecht.

Wat ik eigenlijk bij al die onderzoeken probeer, is om uit andere vakgebieden mensen rondom onze onderzoeksgroep te binden, zodat we daarmee tot nieuwe inzichten komen rondom het faillissements- en insolventierecht.

Zo ben ik dus met veel verschillende dingen bezig, gelukkig werk ik samen met veel collega's aan deze onderzoeken.

Heeft u uit al die onderzoeken nog opvallende conclusies kunnen trekken?

Recentelijk heeft de afdeling bedrijfswetenschappen onderzoek gedaan naar het effect van de toon waarop een advocaat een brief schrijft naar een schuldeiser. We hadden een enquête gehouden onder schuldeisers, met als dilemma een stuk tekst uit een brief van een advocaat, met het verzoek tot uitstel van betaling. In een versie van de tekst was een dwingende dreigende toon gebruikt, en bij een andere versie juist een vriendelijke, coöperatieve toon. Daarna werd de schuldeisers gevraagd bij welke versie van de brief ze meer bereid waren tot medewerking en uitstel.

Het aantal schuldeisers dat mee wilde werken bij de brief met vriendelijke toon was substantieel groter dan bij de eerste versie van de brief.

Dit leert ons welke houding je aanneemt ten tijde van zwaar weer, van grote invloed is op de bereidheid van schuldeisers om mee te werken en indirect dus ook op de kans dat een herstructurering slaagt. Het toont ook aan dat het menselijke aspect niet moet worden onderschat in het zakelijke en juridische handelen waar je je op dat moment op focust.

Hoe denkt u dat uw vrienden, studiegenoten en collega's u zouden omschrijven?

Ik ben een echte workaholic, ik krijg oprecht energie van mijn werk. Een vriend vroeg me onlangs of ik mee ging fietsen, maar ik had werk te doen. Hij vroeg me of ik, naast werken, niet vergat om te leven. Ook weer een assumptie eigenlijk – wat mij betreft bestaat een work-life balance niet. Wat mij betreft is dat allemaal hetzelfde, het één sluit het ander absoluut niet uit. Ik heb, ook als ik aan het werk ben, het gevoel dat ik écht leef. Zo heb ik heb altijd nieuwe ideeën, vaak relatief gekke ideeën. Mijn studiegenoten zullen me waarschijnlijk ook als ondernemend en enthousiast omschrijven. Ik denk dat collega's mij ook wel zo zullen omschrijven, maar ze zullen me daarnaast ook ongeduldig, eigenwijs, en soms ook wel rücksichtslos noemen. Ik heb inderdaad redelijk rücksichtsloze beslissingen genomen, zowel bij Turnaround Powerhouse als hier aan de faculteit. Wat ik wel geleerd is om ondanks eigenwijsheid goed te luisteren naar de mensen om je heen. Ik denk ook wel dat mijn studiegenoten me altijd wel een beetje als een maverick hebben gezien, ik ben nooit een standaardstudent geweest. Iets wat velen waarschijnlijk niet

van me verwachten is dat ik een grote voorliefde heb voor gangsterrap. Ik ben erg groot van The Game en ik ben laatst nog naar een concert van Jay-Z geweest. Een grappig feitje, in mijn oratie heb ik nog verwezen naar Dr. Dre. Overigens heb ik toen wel even duidelijk gemaakt dat Dr. Dre geen collega aan de faculteit was, maar de artiestennaam van de gangsterrapper die ook bekend is van de koptelefoons.

De wereld met zo min mogelijk oordelen bekijken is van groot belang. Zo is Dr. Dre een mooi voorbeeld. Zijn onderneming is enorm groot geworden en er zitten dan ook mooie lessen in. Maar je moet als professor dan wel aandacht aan een gangsterrapper willen besteden. Bijvoorbeeld dat je als ondernemer soms ook moet begrijpen hoe bepaalde maatschappelijke processen werken, waar de jongere generaties mee bezig zijn en daar een nieuwsgierige houding naar hebben. Anders is het lastig te begrijpen waarom bepaalde producten populair worden, of waarom bepaalde bedrijven zo hard groeien. Naar concerten gaan is daar voor mij een voorbeeld van, daar kun je goed zien wat de huidige popcultuur bezig houdt. Maar ook wat de kracht van internet en verschillende community's zijn.

Word meer bewust van je onbewuste vooroordelen, en durf daar vanaf te stappen.

Wat zou u voor boodschap aan de studenten willen meegeven?

Ik heb het idee dat men denkt dat de oude generatie – om het even Leidsch te zeggen – dichtgetikt kan zijn, maar ik kom ook erg veel jonge studenten tegen die veel te dogmatisch denken over bepaalde onderwerpen. Als je niet openstaat voor andere mensen of andere levenswijzen, is het moeilijk om op een andere manier over onderwerpen na te denken. Mijn boodschap aan studenten zou dan ook zijn dat ze moeten proberen zoveel mogelijk open te staan voor andere visies en op basis daarvan te proberen om tot nieuwe ideeën en inzichten te komen. Reizen is bijvoorbeeld altijd goed voor nieuwe inzichten, en probeer met veel verschillende mensen te praten. Word meer bewust van je onbewuste vooroordelen, en durf daar vanaf te stappen. ■

Rectificatie interview Frank Elderson in de vorige editie:
Per abuis werd in het artikel gerept over Peto's principle.
Dit moest het Peter principle zijn.

In de advertorial van deze maand komen advocaat-stagiaires Esther Mommers en Sebastiaan van der Kant van Dirkzwager aan het woord. Beiden hebben rechten gestudeerd in Leiden en vertellen met enthousiasme over hun functies binnen een top-twintig advocatenkantoor.

1. Kunt u wat vertellen over uzelf en uw functie binnen Dirkzwager?

Sebastiaan: Ik heb mijn bachelor Rechtsgeleerdheid aan de Universiteit Leiden afgerond. Vervolgens heb ik de master Ondernemingsrecht ook in Leiden afgerond waarbij ik mijn scriptie heb geschreven over de beloning van bestuurders. In mijn studententijd heb ik in een groot studentenhuus om de hoek van het KOG gewoond. Na mijn studie ben ik op 1 juli 2012 begonnen bij Dirkzwager als advocaat-stagiair op de sectie ondernemingsrecht. Ik houd mij voornamelijk bezig met het bijstaan van ondernemingen (nationaal als internationaal) in de meest brede zin van het woord. Het opstellen en beoordelen van overeenkomsten, het vormgeven en evalueren van samenwerkingen en het procederen en adviseren als gevolg van geschillen zijn een aantal voorbeelden van mijn werkzaamheden. Daarnaast houd ik mij ook bezig met energierecht.

Esther: In 2005 ben ik rechten gaan studeren aan de Universiteit Leiden. Daar heb ik de bachelor Rechtsgeleerdheid en de master Ondernemingsrecht & Intellectueel Eigendomsrecht afgerond. Tijdens mijn studie heb ik ook een minor Brain & Cognition gevolgd en heb ik zes maanden in Thessaloniki gestudeerd. Sinds 2013 ben ik advocaat-stagiair op de afdeling IE&ICT-recht bij Dirkzwager.

2. Hoe bent u bij Dirkzwager terecht gekomen?

Sebastiaan: Ik ben een vacature tegengekomen op een website. De vacature, en meer in het bijzonder het type persoon dat Dirkzwager zocht, sprak mij erg aan. Dirkzwager zocht letterlijk een 'proactieve advocaat'. Uit mijn eerste gesprek bleek dat het vanuit Dirkzwager de bedoeling was dat de advocaat-stagiair zo snel mogelijk volwaardig binnen kantoor mee zou draaien, dat cliëntencontact meteen kon worden gelegd, dat er volop ruimte zou zijn voor het doen van acquisitie en dat er ook al vrij snel mocht worden geprocedeerd (mijn eerste comparitie had ik één week na mijn beëdiging). Dat sprak mij erg aan.

Esther: Ik had via-via van Dirkzwager gehoord en zag aan het einde van mijn studie dat er een vacature bestond op deze sectie, precies het gebied waarop ik was afgestudeerd in combinatie met ICT-recht en privacyrecht: rechtsgebieden op zeer actuele onderwerpen. Ik heb dan ook direct gereageerd.

3. Hoe heeft u de overgang van uw studietijd naar het werkende leven ervaren?

Sebastiaan: De overgang van mijn studententijd naar het werkende leven was eigenlijk wel een vloeiende. In de laatste fase van mijn studie liep ik al stages en was ik verbonden aan een groot advocatenkantoor als werkstudent. Het aanwezig zijn op een kantoor en het verrichten van werk gedurende een gehele werkweek was in het begin wel even wennen. Je moet ook je sociale afspraken (meer) gaan plannen.

Esther: Uiteraard kent het werkende leven een heel ander ritme dan het studentenleven, dus dat is altijd een aanpassing. Mijn ervaring is echter dat dit heel natuurlijk gaat, doordat je aan het einde van je studententijd een punt bereikt waarop je toe bent aan de volgende uitdaging. Al met al bevalt ook het werkende leven goed. De belangrijkste les die ik daarbij heb geleerd betreft de ins & outs van goed plannen met zeer drukke agenda's.

4. In welk rechtsgebied onderscheidt Dirkzwager zich van andere kantoren?

Sebastiaan: Op meerdere rechtsgebieden heeft Dirkzwager zowel regionaal als landelijk een onderscheidend vermogen. Dit typeert zich voornamelijk door het niveau van kennis en de steeds verdergaande specialisaties die de advocaten hebben c.q. zichzelf eigen maken. Daarnaast is Dirkzwager onderscheidend door de nauwe interne samenwerking tussen de secties. Zo kan een cliënt bij een overname snel schakelen met advocaten van bijvoorbeeld ondernemingsrecht, arbeidsrecht en IE-recht. Ook de samenwerking tussen de advocaten en notarissen is uniek.

5. Wat kenmerkt de typische Dirkzwager-advocaat?

Sebastiaan: Ik denk dat het met de aanwezigheid van bijna 100 advocaten op kantoor moeilijk is om één type 'Dirkzwager-advocaat' te omschrijven. Ik denk echter wel dat veel mensen die bij Dirkzwager als advocaat werkzaam zijn, iets ondernemend in zich hebben. Wij krijgen op kantoor veel vrijheid om artikelen te publiceren, om te netwerken en om proactief zelf een klantenkring op te bouwen. Dit proactieve, zowel intern als extern, zie ik wel bij veel collega's terug.

Esther: Er is niet één typische Dirkzwager-advocaat te noemen. Als groot kantoor met meerdere sectie is het ook de combinatie

die sterk maakt en zullen niet alle types hetzelfde zijn. In grote lijnen is de houding van de mensen bij Dirkzwager echter te omschrijven als vooruitstrevend, collegiaal en no-nonsense.

6. Dirkzwager heeft als eigen interne opleidingsprogramma de 'Dirkzwager Academy'. Hoe heeft u deze opleiding ervaren?

Sebastiaan: Het voordeel van een interne opleiding is dat je op gezette momenten kan worden bijgepraat over jouw vakgebied. Vaak worden er cursussen verzorgd door hoogleraren.

Esther: De Dirkzwager Academy ondersteunt alle medewerkers bij de ontwikkeling van zowel hun vakinhoudelijke kennis als hun persoonlijke en professionele vaardigheden. Daarnaast kent specifiek de sectie IE/IT twee keer per jaar een cursus met alle actualiteiten op het gebied van het intellectueel eigendomsrecht, gegevens door prof. mr. Paul Geerts. Met deze goedgevulde agenda doen we ieder jaar weer extra kwalitatieve kennis op ons eigen vakgebied op en worden we gestimuleerd in het ontwikkelen van vaardigheden die voor de praktijk relevant zijn.

7. Een student gaat stage lopen en moet kiezen tussen Dirkzwager en een ander advocatenkantoor. Waarom zou deze student dan kiezen voor Dirkzwager?

Sebastiaan: Dirkzwager hecht er veel waarde aan dat de student daadwerkelijk na een stage vertrekt met het idee dat hij of zij iets heeft geleerd en een inkijk heeft gekregen in het werk dat een advocaat hier op kantoor doet. Wat ik in ieder geval bij ons op de sectie veel zie is dat de student al vanaf dag één juridisch uitdagend werk krijgt. Zo krijgt een student vaak al in de eerste week een dossier met de vraag om een eerste opzet te maken voor een processtuk of een overeenkomst. Aan de hand van het ingeleverde werk neemt een advocaat vervolgens de tijd om samen met de student het stuk door te spreken. Het is logisch dat het stuk niet meteen foutloos is, maar van de uitleg en aantekeningen kan de student daadwerkelijk iets leren. Dit zal één van de redenen voor een student kunnen zijn om voor Dirkzwager te kiezen. Persoonlijke aandacht, oog voor ontwikkeling en niet enkel de gehele stageperiode memo's schrijven. Een studentstage wordt in de regel doorlopen op twee verschillende secties (mede) aan de hand van de voorkeuren van de student.

Esther: Het is aan te raden een stage te lopen op een kantoor waarin je ook geïnteresseerd zou zijn voor je loopbaan. Als de sfeer van Dirkzwager de student aanspreekt, is dat de beste

graadmeter om voor het kantoor te kiezen en dan is een stage dus sterk aan te raden. Pas wanneer je daadwerkelijk een aantal weken meedraait, besef je wat het werk van een advocaat inhoudt en kun je ook affasten welk rechtsgebied of kantoor het best bij jouw interesses past.

Als student kun je vanaf het derde jaar van je bachelor studentstage lopen bij Dirkzwager. Je kunt solliciteren voor een studentstage waarbij je in Arnhem op twee secties binnen kantoor drie weken volledig meedraait. Meer informatie daarover vind je op: <http://werkenbijdirkzwager.nl/wil-jij-kennis-maken-zorg-dat-dirkzwager-het-weet>

8. Heeft u tips voor studenten die zouden willen solliciteren bij Dirkzwager?

Sebastiaan: Voor het solliciteren naar een functie binnen Dirkzwager, en voor solliciteren in het algemeen, is het belangrijk om je te verdiepen in het kantoor. Kijk op de website van Dirkzwager en zorg dat je je een beetje inleest over het kantoor, de manier van werken van Dirkzwager, de mensen waarmee je een gesprek hebt e.d. Gebruik die informatie om ook in je brief, en mogelijk later in een gesprek, aan te geven waarom je bij Dirkzwager past en vice versa. Daarnaast is het altijd goed om te laten zien dat je naast je studie relevante (neven)werkzaamheden hebt verricht en dat je proactief bent.

Esther: Wat opvalt is dat sollicitanten vaak weinig onderzoek hebben gedaan naar het kantoor en/of de mensen bij Dirkzwager. Een wellicht vaak gehoorde maar ook echt waardevolle tip is om van tevoren contact op te nemen met iemand binnen kantoor die je wellicht kent of anders met degene die bij de vacature wordt vermeld. Je kunt zo al veel informatie krijgen over de vaardigheden die vereist zijn voor de betreffende functie en het is ook geen enkel probleem om dan vragen te stellen over de sfeer en wensen binnen de sectie waarvoor je solliciteert. Om vervolgens op te vallen tussen een behoorlijk aantal sollicitanten, is het belangrijk om tijdens je studie in jezelf te investeren en (relevant) bestuurswerk of andere nevenactiviteiten te ondernemen.

Dirkzwager
advocaten & notarissen

De Verdieping

Palestina's weg naar erkenning en of lidmaatschap van het Internationaal Strafhof daaraan bijdraagt

Begin januari bevestigde Ban Ki-Moon dat Palestina lid wordt van het Internationaal Strafhof (ICC/Hof).¹ Dit nieuws is opmerkelijker dan het wellicht op het eerste gezicht lijkt. Slechts drie jaar eerder mislukte een poging van Palestina om de jurisdictie van het Hof te accepteren. De situatie is echter veranderd en vanaf 1 april 2015 zal Palestina lid zijn. Niet alle staten zijn gelukkig met deze ontwikkeling. Het zal geen verrassing zijn dat Israël daarbij hoort. Aangezien Israël niet lid is van het ICC zijn de oorlogsmisdaden van Israël in Palestijnse gebieden tot nu toe niet aan de jurisdictie van het Hof onderworpen geweest. Nu Palestina de jurisdictie van het Hof erkend heeft kunnen Israëliërs die oorlogsmisdaden gepleegd hebben jegens Palestijnen toch vervolgd worden. Misschien in reactie daarop, maar in aanloop naar de verkiezingen in Israël is de Israëlische houding jegens Palestina in ieder geval minder vriendelijk geworden dan die was.

Om te kunnen begrijpen waar de veranderingen omtrent de status van de Palestijnse staat uit voort komen moet er enige kennis van de historie zijn. Daarmee zal hieronder dan ook begonnen worden. De ontwikkeling van Palestina tot een soevereine staat is niet volgens alle staten volledig. Dat dat niet vreemd is blijkt uit een nadere bestudering van de meest gebruikte criteria waar soevereine staten aan moeten voldoen om een soevereine staat te zijn. Ondanks dat is het Palestina nu toch gelukt om lid te worden van het ICC – iets dat aan staten voorbehouden is. De (daardoor?) verslechterde verhouding tussen Israël en Palestina wordt tot slot uitgelicht.

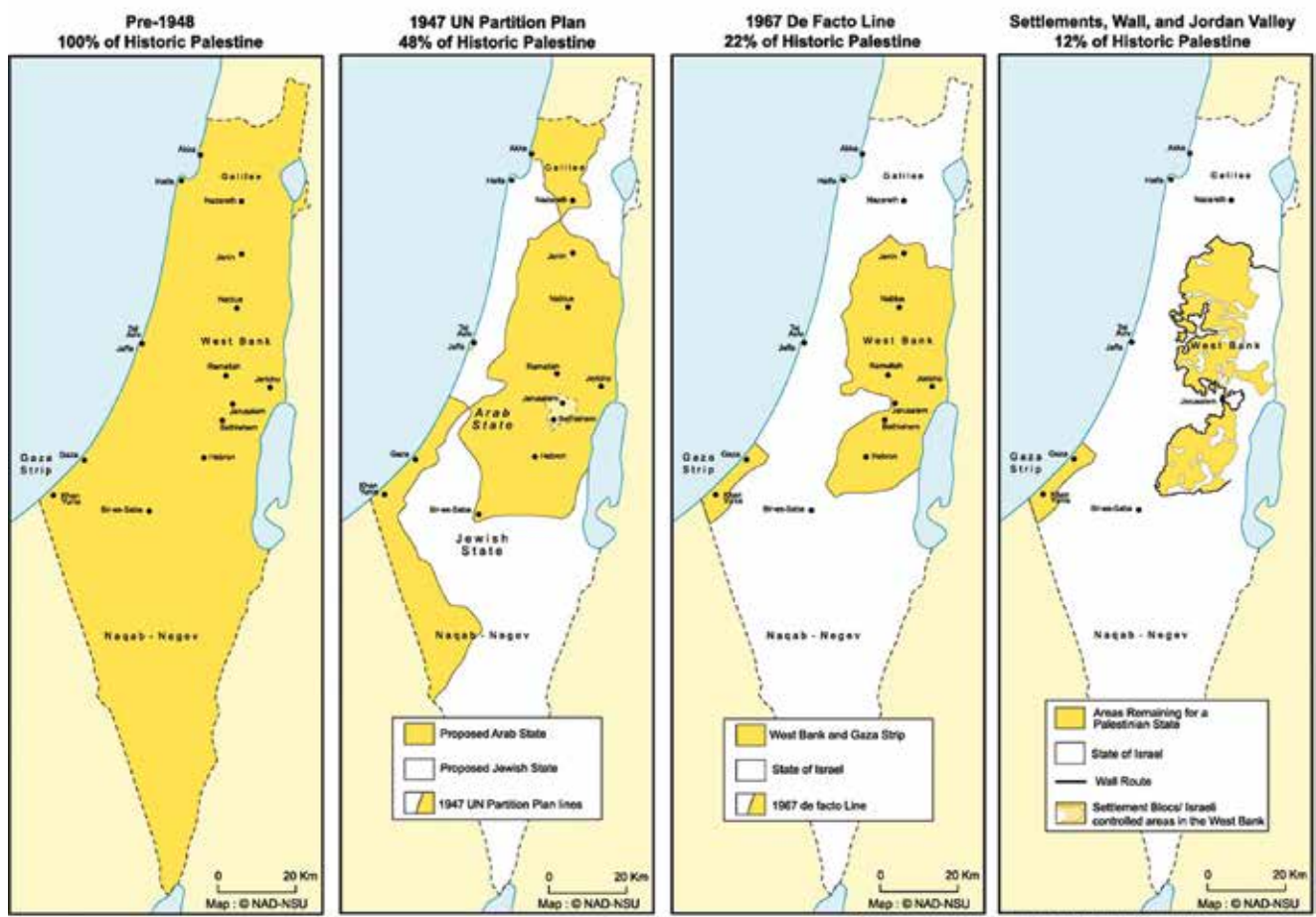
Ontwikkeling van de erkenning van de Palestijnse Staat
Sinds 1947 is de situatie in Israël en Palestina alleen maar meer politiek beladen geworden. De Verenigde Naties (VN) spraken zich vanaf het ontstaan van de huidige staat Israël uit voor een twee-staten oplossing: Het was, en is, de bedoeling dat er in het gebied twee soevereine staten naast elkaar bestaan, de soevereine staat Israël en de soevereine staat Palestina. Hoewel Israël vrijwel direct door de meeste staten erkend werd is het een ander verhaal waar het Palestina betreft. Inmiddels erkent een meerderheid van de staten Palestina als staat. Bij lange na niet alle staten doen dat echter.

Het was, en is, de bedoeling dat er in het gebied twee soevereine staten naast elkaar bestaan, de soevereine staat Israël en de soevereine staat Palestina. Hoewel Israël vrijwel direct door de meeste staten erkend werd is het een ander verhaal waar het Palestina betreft.

Een belangrijk moment voor de erkenning van Palestina als staat vond in 2012 plaats. Deze ontwikkeling is aan te wijzen als de reden dat Palestina nu wél lid kan worden van het ICC: De VN veranderde de status van Palestina van 'waarnemende entiteit' naar die van 'non member observer state'. De status werd veranderd nadat een resolutie met betrekking daarop werd goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de VN, die met 138 stemmen vóór, 9 stemmen tegen en 41 onthoudingen de statuswijziging goedkeurde.² Palestina is daarmee door de VN erkend als staat. Bovendien kan er geconcludeerd worden dat de 138 staten die vóór het goedkeuren van de resolutie stemden Palestina als staat hebben erkend. Het zou echter te kort door de bocht zijn om te stellen dat Palestina, nu het door de VN als staat erkend is, door alle lidstaten van de VN wordt erkend. Zo werkt de internationale gemeenschap namelijk niet.

Voorwaarden voor het zijn van een staat

In de Montevideo Conventie zijn vier objectieve voorwaarden te vinden die vaak gebruikt worden om te toetsen of er sprake is van een staat. Hoewel de in deze conventie vastgelegde voorwaarden geen onderdeel uitmaken van internationaal gewoonterecht, bieden ze wel enig aanknooppunt en zijn dan ook de moeite van het bekijken waard.³ De voorwaarden worden vaak genoemd als rechtvaardiging van het erkennen, dan wel niet erkennen, van een staat. De betreffende voorwaarden zijn 1. Het hebben van een gedefinieerd territorium, 2. Een permanente bevolking, 3. Een stabiele regering met effectieve controle, 4. En het hebben van de capaciteit om diplomatieke betrekkingen aan te gaan en te onderhouden. Zelfs nu de VN Palestina als staat heeft erkend is het twijfelachtig of Palestina aan al deze voorwaarden voldoet. De Palestijnse regering heeft geen effectieve controle in de door Israël bezette Palestijnse gebieden, en het is maar de vraag of gesteld kan worden dat er sprake is van effectieve controle in de gebieden waar Hamas heerst. Dat niet aan de voorwaarden van de Montevideo Conventie wordt voldaan staat niet aan erkenning in de weg – zoals al gezegd dienen deze voorwaarden slechts als handvat. Er zijn echter stemmen die ervoor pleiten dat er een plicht op staten rust om een staat te erkennen

Een soevereine staat kan slechts door zijn eigen wil gebonden worden, en kan dan ook niet verplicht worden om een andere staat te erkennen.

wanneer aan de voorwaarden is voldaan.⁴ Andere geleerden stellen daartegenover dat enkel de wil van de staat een bron van verplichtingen voor die staat kan vormen: een soevereine staat kan slechts door zijn eigen wil gebonden worden, en kan dan ook niet verplicht worden om een andere staat te erkennen.⁵ Deze laatste opvatting is de heersende in de internationale gemeenschap. Staten zouden uiteraard een verdrag kunnen opstellen waarin zij de wil uiten zich te onderwerpen aan de verplichting om staten die aan de Montevideo-voorwaarden voldoen te erkennen. Het is echter zeer onwaarschijnlijk dat een dergelijk verdrag ooit gemaakt zal worden – het neemt een enorme vrijheid van soevereine staten weg, zij zullen zichzelf die verplichting niet op willen leggen.

Het feit dat Palestina sinds 2012 een staat is, is volgens de VN wel degelijk een stap voorwaarts in de erkenning van de staat, maar wijzigt niet werkelijk de mate waarin andere staten verplicht zouden zijn om Palestina te erkennen. Staten die Palestina niet willen erkennen behouden immers het recht om dat niet te doen.

Palestijns lidmaatschap van het Internationaal Strafhof
De gewijzigde status van Palestina bij de VN houdt dus geen ver-

Na de inwerkingtreding van het Palestijnse lidmaatschap wordt het mogelijk dat Israëliërs voor het ICC vervolgd worden voor oorlogsmisdaden

plichting voor andere staten in om Palestina te erkennen. Toch heeft deze statuswijziging voor Palestina grote gevolgen. Eerder werd al gezegd dat de statuswijziging bij de VN de reden is dat Palestina lid kan worden van het ICC. Dat heeft alles te maken met de reden waarom het accepteren van de jurisdictie van het ICC door de Palestijnse Autoriteit in 2009 faalde.

De Palestijnse Autoriteit probeerde in 2009 de jurisdictie van het Hof te accepteren. Dat kan echter niet zomaar. Alleen soevereine staten kunnen zichzelf aan de jurisdictie van het Hof onderwerpen. In 2012 sloot de toenmalige aanklager van het Hof een verkennend onderzoek af en concludeerde dat er onder het Statuut van Rome van het Internationaal Strafhof geen bevoegdheid voor de aanklager bestaat om te bepalen wanneer er sprake is van een staat.⁶ Palestina was destijds een waarnemende entiteit bij de VN. Het woord staat werd destijds niet door de VN gebruikt in relatie tot de status van Palestina. Omdat de aanklager niet de mogelijkheid heeft om zelf te bepalen of er sprake is van een staat kon Palestina niet lid worden van het Statuut van Rome, en om die reden niet een verklaring onder art. 12(3) van het Statuut van Rome afleggen. Met een dergelijke verklaring kan de jurisdictie van het Hof erkend worden. Het bezwaar dat er in 2009 en begin 2012 nog bestond is nu niet meer van toepassing. Sinds door de Algemene Vergadering van de VN de resolutie is aangenomen waaruit blijkt dat Palestina een staat is kan de aanklager er op basis daarvan vanuit gaan dat Palestina een staat is. Niet alle staten hoeven Palestina daarvoor te erkennen.

Rechtsmacht over Israëlische oorlogsmisdaden

Vanaf 1 april zal Palestina lid zijn van het ICC. Dit lidmaatschap werkt met terugwerkende kracht sinds 13 juni 2014. Dit brengt ook de 50-dagige Israëlisch/Palestijnse oorlog van afgelopen zomer onder de jurisdictie van het ICC. Tijdens deze oorlog kwamen meer dan 2200 mensen om het leven, waarvan meer dan 2100 Palestijnen. Israël is geen lid van het Internationaal Strafhof. Toen Palestina nog geen lid was van het ICC was er dan ook geen manier waarop oorlogsmisdaden van Israël jegens Palestijnen door het Hof veroordeeld konden worden. Na de inwerkingtreding van het Palestijnse lidmaatschap wordt het mogelijk dat Israëliërs voor het ICC vervolgd worden voor oorlogsmisdaden via de jurisdictie die door Palestina is geaccepteerd. Het spreekt voor zich dat Israël hier allerminst blij mee is.

Na de aangekondigde toetreding van Palestina klonk uit verschillende hoeken protest. De Verenigde Staten (niet lid van het ICC) stelde dat Palestina geen soevereine staat is, en om die reden niet gekwalificeerd is om lid te worden van het Statuut van Rome. Of Palestina werkelijk niet gekwalificeerd is kan volgens experts alleen door de rechter bepaald worden. Volgens Dov Jacobs is het meest waarschijnlijke scenario dat dit aan de orde gebracht zal worden door de verdediging van een Israëliër, mocht er een Israëliër voor het Hof moeten verschijnen. De verdediging zal zeggen dat Palestina onterecht is toegelaten tot het Statuut van Rome. Op die manier zou het ICC dan genoodzaakt zijn uitspraak te doen over de vraag of Palestina een staat is.⁷ Een rech-

terlijke uitspraak over deze kwestie kan niet anders dan controversieel zijn.

Toekomstperspectief

De ondertekening van het Statuut van Rome door Palestina vond plaats vlak nadat een nieuwe poging om onafhankelijkheid te bewerkstelligen via de VN mislukte. Jordanië had ten behoeve van Palestina een resolutie voorgesteld die moest bewerkstelligen dat Israël zich uit de bezette Palestijnse gebieden zou terugtrekken. In 2017 zou Palestina dan onafhankelijk moeten zijn. Deze resolutie werd echter niet goedgekeurd door de Veiligheidsraad. Niet alleen ontbrak de benodigde meerderheid (op één stem), de VS gebruikte haar vetorecht. Vanwege de hechte relatie tussen de VS en Israël is het zeer waarschijnlijk dat de VS

Volgens hen begrijpt de rest van de wereld het niet, alleen Israëliërs snappen het: Een tweestatenoplossing is onrealistisch.

haar vetorecht wederom zal gebruiken wanneer dezelfde kwestie nogmaals aan de Veiligheidsraad wordt voorgelegd. Desondanks kondigde Palestina echter aan dat het binnen afzienbare tijd nogmaals een zelfde soort voorstel aan de Veiligheidsraad voorgelegd wil zien.⁸ Palestina kan dit niet zelf voorleggen daar het geen lid is van de VN. Israël is niet van plan om de in de voorgestelde resolutie bedoelde bezetting op te geven. De Israëlische nederzettingen groeien gestaag en kunnen bovendien rekenen op overheidssubsidies.⁹ Daarnaast komt er vanuit Israël steeds vaker het geluid dat een twee-staten oplossing onrealistisch zou zijn. Begin maart werd gerapporteerd dat de Israëlische premier Netanyahu gezegd zou hebben niet langer in een dergelijke oplossing te geloven.¹⁰ Later werd door hemzelf echter tegengesproken dat hij iets dergelijks gezegd zou hebben. Wel bevestigde hij nogmaals van mening te zijn dat elk stuk grond dat hij uit handen geeft door islamitische extremisten zal worden bezet.¹¹ De Israëlische krant Haaretz windt er in elk geval geen doekjes om. Volgens hen begrijpt de rest van de wereld het niet, alleen Israëliërs snappen het: Een tweestatenoplossing is onrealistisch.¹²

Tot slot

Het Israëlisch/Palestijnse conflict is nog lang niet opgelost. Sinds april 2014 zijn vredesonderhandelingen gestaakt. Hoe viger de fundering van de erkenning van de Palestijnse staat wordt, hoe harder Israël zijn best lijkt te doen om de Palestijnse staat te dwarsbomen. Vrede in Israël kan volgens de Israëliërs alleen bestaan als er geen Palestijnse staat is. Volgens Palestina kan er pas sprake zijn van vrede wanneer Israël de Palestijnse grenzen respecteert. Als het zo ver komt dat de rechter moet oordelen over de status van Palestina zal de uitkomst hoe dan ook controversieel zijn. Mocht de rechter van oordeel zijn dat Palestina een staat is zijn staten uiteraard nog altijd niet gedwongen om Palestina als staat te erkennen. Israël erkent niet eens de jurisdictie van het ICC, en zal dan ook niet op basis van een oordeel van dat Hof zijn standpunt over Palestina wijzigen. De soevereiniteit van staten is in die zin problematisch. In het internationale recht geldt niet de regel dat de meeste stemmen gelden, maar dat ieder voor zichzelf beslist of het een ander erkent of niet. De grootste vrijheid die de soevereine staat heeft is dat hij de enige is die zichzelf kan verplichten. Nieuwe staten moeten de bestaande staten dan ook één voor één zien te overtuigen. De VN biedt daar geen kortere weg voor. ■

Als het zo ver komt dat de rechter moet oordelen over de status van Palestina zal de uitkomst hoe dan ook controversieel zijn.

¹ U.N. confirms Palestinians will be ICC member on April 1, Reuters, 7 januari 2015.

² United Nations General Assembly, 29 November 2012; Resolution 67/19. Status of Palestine in the United Nations (doc. nr. A/RES/67/19).

³ Vidmar, J., *The Importance of Legal Criteria for Statehood: A Rejoinder to Dapo Akande*, 9 augustus 2013.

⁴ Haboucha, D., *The duty to recognize Palestine*, (27 september 2011).

⁵ Lauterpacht, H., *Recognition of States in International Law*, *The Yale Law Journal*, Vo. 53 No. 3, (1944), p. 387.

⁶ Decision in relation to its preliminary examination in Palestine, Office of the Prosecutor, (3 april 2012).

⁷ U.N. confirms Palestinians will be ICC member on April 1, Reuters, 7 januari 2015.

⁸ Davenport, D., *Palestinian Statehood: Who Should Decide And How?*, *Forbes*, 9 januari 2015.

⁹ Levinson, C., *West Bank settlement expansion planned against Netanyahu's orders*, *Haaretz*, 26 januari 2015.

¹⁰ Newman, M., *Netanyahu says two-state solution no longer relevant*, *Times of Israel*, 8 maart 2015.

¹¹ *Netanyahu denies report he's backed off two-state solution*, *Reuters Canada*, 8 maart 2015.

¹² Arens, M., *The world doesn't get it, Israelis do: The two-state solution is unrealistic*, *Haaretz*, 2 maart 2015.

De Correspondent

Steeds meer Leidse rechtenstudenten kiezen ervoor één of twee semesters in het buitenland te studeren op basis van een uitwisselingsovereenkomst. Dit is geen vreemde ontwikkeling aangezien het niet heel ingewikkeld is om dit te regelen en het studieprogramma er in de vorm van een tussenjaar ook ruimte voor biedt. Daarnaast geniet de Universiteit Leiden nog steeds een uitstekende reputatie in het buitenland waardoor er tal van mooie bestemmingen beschikbaar zijn. Ikzelf heb gekozen voor de University of California, Hastings College of the Law in San Francisco.

Deze universiteit, in het dagelijks spraakgebruik 'UC Hastings', is een zogenaamde Law School. Dit betekent dat men er pas na het voltooien van een eerdere studie toegelaten kan worden. Dit wordt in de Verenigde Staten het *graduate-undergraduate* systeem genoemd. De *undergraduate* fase kan gezien worden als een soort bachelor waarbij men bijvoorbeeld eerst Engels of Geschiedenis studeert alvorens te beginnen aan een *graduate* opleiding zoals Rechtsgeleerdheid. Het resultaat hiervan is dat de gemiddelde student aan UC Hastings ergens midden twintig is met flink wat levenservaring op zak. Dat is dus nogal anders dan Nederlandse rechtenstudenten die vaak voor hun studie kiezen omdat ze 'toch iets moeten doen' of omdat papa toevallig ook advocaat is. De vraag of het Amerikaanse systeem daadwerkelijk beter is laat ik overigens geheel aan de lezer.

Toen ik begon op UC Hastings was ik 21 jaar oud en dat maakte mij tot een van de jongste studenten op de campus. Dat is overigens niet echt een probleem aangezien je als uitwisselingsstudent vooral op zult trekken met andere uitwisselingsstudenten die vaak ook nog vrij jong zijn. Toevallig zit ik hier momenteel met drie andere Leidenaren waardoor we onszelf een keer in een club bevonden terwijl we naar een Nederlandse dj aan het luisteren waren, Heineken dronken en Nederlands spraken. Heel vertrouwd natuurlijk, maar ergens ook wel een beetje jammer. Natuurlijk, Amerikanen zijn erg *easy going* en ze nodigen je overal voor uit. Het probleem is alleen dat zij vaak andere prioriteiten

hebben. De Amerikaanse arbeidsmarkt selecteert studenten genadeloos op cijfers en verwacht ook dat zij flink wat nevenactiviteiten op hun cv hebben staan. Daardoor brengen ze een groot deel van hun tijd studierend in de bibliotheek door en gaan ze liever nog even bij de professor langs dan een middagje op het terras te spenderen. Studentikoze dingen doen en onbekommerd van het leven genieten is een fase die achter ze ligt, dat hebben ze tijdens hun *graduate* opleiding genoeg gedaan. Doen ze dat nooit iets leuks? Dat valt gelukkig wel mee. UC Hastings organiseert regelmatig sociale evenementen omdat de universiteit het belang van netwerken onderstreept. Deze evenementen worden over het algemeen goed bezocht en zijn verreweg de beste manier om met Amerikanen in contact te komen. Het absolute hoogtepunt is *Beer on the Beach*. Het plein van de campus wordt ook wel de *Beach* genoemd en twee keer per maand kunnen studenten er gratis borrelen. Zo nu en dan zet een groepje de avond voort in de vorm van een huisfeest waarbij je als uitwisselingsstudent natuurlijk altijd welkom bent. San Francisco is overigens een absolute A-locatie. De stad zelf is ongeveer even groot als Amsterdam en bruist van de culturele en recreatieve mogelijkheden. Daarnaast bevind je je natuurlijk in de *Sunshine State* waardoor je de mogelijkheid hebt om prachtige uitstapjes te maken naar bijvoorbeeld Los Angeles, San Diego en Las Vegas.

Uiteraard draait een uitwisseling met een buitenlandse universiteit nog steeds vooral om de studie. UC Hastings is wat dat betreft leerzaam aangezien er wel degelijk iets van buitenlandse studenten wordt verwacht en het niveau vergelijkbaar is met het Leidse curriculum. Dat betekent overigens niet dat je je heel veel zorgen hoeft te maken aangezien het voor uitwisselingsstudenten praktisch onmogelijk is om een onvoldoende te krijgen. Dit is logisch aangezien de universiteit graag buitenlandse gasten blijft verwelkomen en de professoren niet bij deze studenten als streng bekend willen staan. Hoeveel je inhoudelijk uit je verblijf haalt is dus sterk afhankelijk van je eigen motivatie en insteek. Overigens sta ik er keer op keer weer van te kijken hoe professioneel de organisatie aan deze universiteit is. Zowel de studiestof als andere essentiële informatie wordt duidelijk en transparant gepresenteerd. Ook de begeleiding van buitenlandse studenten is erg goed waardoor je relatief weinig tijd kwijt bent met het regelen van allerlei formaliteiten die normaliter om de hoek komen kijken bij een buitenlandverblijf.

Zijn er dan nog specifieke nadelen verbonden aan UC Hastings? Jazeker, ten eerste is San Francisco belachelijk duur. Als je op de campus wilt gaan wonen, iets dat ik om sociale en praktische redenen van harte kan aanbevelen, betaal je per maand 1160 dollar. Dat is natuurlijk een hoop geld, zeker als je bedenkt dat de koers van de euro en dollar momenteel bijna gelijk staat. Daarnaast kamp je, als je kiest voor een locatie in de VS, ook met tal van andere kosten die verband houden met zaken zoals de verzekering en de aanvraag van het visum. Ten tweede staat de wijk waarin de campus is gesitueerd bekend als het lelijke eendje van San Francisco en dan niet alleen in esthetische zin. Deze 'Tenderloin' wordt door menigeen een ghetto genoemd en dat is niet helemaal onterecht omdat er het 's nachts inderdaad wemelt van de junkies en hun commerciële tegenhangers, de drugsdealers. Dat klinkt allemaal vrij heftig, maar heel veel last heb je er als student niet van. Zo lang je goed op je spullen let en je in een groep beweegt kun je er bijvoorbeeld prima 's avonds een

biertje drinken. Het uitgaansleven is er namelijk relatief veilig vanwege het strikte deurbeleid. Bovendien kom je in geheel andere omgeving terecht wanneer je een paar blokken de andere kant op gaat. Ik zou iedereen die ervoor kiest om in San Francisco te studeren dan ook aanraden om een fiets te kopen. Zo ben je erg mobiel en kun je binnen no time de stad verkennen.

Ondanks de financiële lasten en de grootstedelijke ongemakken waar je soms tegenaan loopt is een verblijf aan UC Hastings de moeite echter dubbel en dwars waard. Je studeert op hoog niveau in een van de mooiste, bekendste en innovatieve steden ter wereld en je wordt omringd door mensen die net als jij niets liever willen dan de stad en omgeving verkennen waardoor elke dag weer voelt als een nieuwe uitdaging. Dit laatste kan ongetwijfeld gezegd worden over welk verblijf in het buitenland dan ook. Toch denk ik dat UC Hastings vanwege de bijzondere stad en staat waarin zij is gelegen behoort tot een van de beste bestemmingen waar je als Leidse student heen kunt. Ik zou iedere student die daar qua studiepunten en financiële middelen de ruimte voor heeft van harte aanraden op uitwisseling naar het buitenland te gaan, of dat nou aan UC Hastings is of elders. ■

Carrièreweek 2015

De eerste stap in je carrière

Van 17 tot en met 24 april organiseert de Carrièrecommissie van JfV Grotius de carrièreweek. Op vrijdag 17 april zal de week officieel beginnen met een feestelijke openingsborrel.

Benieuwd wat je deze week allemaal kunt doen? Een week lang worden er diverse activiteiten georganiseerd waarbij je je kunt oriënteren op de arbeidsmarkt die je zult betreden na je studie. Deze week is een uitgelezen kans om op een informele manier in contact te komen met verschillende kantoren en bedrijven. Tijdens de verschillende activiteiten komen zo veel mogelijk kanten van de arbeidsmarkt naar voren. Verdiep je in het werk bij de bekende grote advocatenkantoren, maar ook bij een juridische afdeling van een groot bedrijf tijdens de bezoeken aan Ahold en Schiphol, of maak kennis met de kleinere kantoren tijdens het

kantorenontbijt. Daarnaast kun je tijdens de Banenmarkt in contact komen met diverse instanties onder het genot van een lunch met high tea en zijn er een aantal workshops te volgen. Woensdag zal er tijdens het paneldebat worden gesproken over het verschil tussen grote en kleinere advocatenkantoren en de week zal worden afgesloten met een e-assessmenttraining. Doordat je je kunt aanmelden voor de activiteiten die jou interesseren, kun je jouw eigen programma samenstellen en er zo achter komen welke kant je op wilt na je studie. Ga voor meer informatie naar <http://www.jfvgrotius-congresencarriere.nl/> !

WEEKPROGRAMMA

Vrijdag 17-04 Etiquetworkshop en feestelijk openingsborrel

Tijdens de workshop leer je 'hoe het hoort'. Vervolgens krijg je tijdens de borrel de kans je nieuwe kennis in de praktijk te brengen.

Maandag 20-04 Workshops en banenmarkt

De dag zal beginnen om 10:30 met een aantal welkomstwoorden. Vervolgens zal om 11:30 workshopronde 1 beginnen en om 12:30 ronde 2. Om 13:30 zal de banenmarkt van start gaan. Hier kunnen studenten onder het genot van een High Tea kennismaken met de verschillende (juridische) instanties die dit jaar op de banenmarkt zullen staan.

Dinsdag 21-04 Kantorenontbijt en bezoek Ahold

Tijdens het kantorenontbijt kan je genieten van – zoals de naam het al zegt – een heerlijk ontbijt.

De kantoren die deelnemen hebben ieder een eigen tafel, zo kun je je per tafel verdiepen in een kantoor.

In de middag wordt in Zaandam het hoofdkantoor van Ahold bezocht. Hier wordt de juridische afdeling van zowel de beursge-

noteerde NV Ahold als de juridische afdeling van de supermarkten Albert Heijn bezocht.

Woensdag 22-04 Lezing en paneldebat

In het begin van de middag vindt er een lezing plaats over oprichten van je eigen kantoor.

Later deze middag gaan kantoren van verschillende groottes debatteren. De stellingen die in dit debat aan de orde komen, staan in het teken van een keuze maken voor een kantoor.

Donderdag 23-04 Bezoek Schiphol

Tijdens dit bezoek krijg je meer te weten over het werken bij Schiphol, wordt er een interessante casus behandeld, krijg je een rondleiding en vindt er als afsluiter een gezellige borrel plaats.

Vrijdag 24-04 E-assessmenttraining

Bij deze training wordt een algemene toelichting op de werking van E-assessments gegeven en vervolgens wordt er een onderdeel behandeld.

Ter leering ende vermaeck

Zoveel te lezen, te zien, te ervaren, zo weinig tijd! Welke boeken, films en documentaires verruimen uw blik op de wereld, verbreden en verdiepen uw kennis van het recht of kunnen u laten ontspannen zonder de sferen van het recht te verlaten? Elke maand maakt de redactie van de NOVUM een selectie van audiovisuele en tekstuele producten die het leven van de rechtenstudent verrijken en kunnen worden gebruikt ter leering ende vermaeck.

Film – Better Call Saul

Small-time scam artist turned lawyer, Jimmy McGill has an unusual repertoire as he attempts to clamber his way up from the bottom of the food chain. For those who have not yet started watching, *Better Call Saul* recounts the story of how *Breaking Bad* character Saul Goodman became the hustler who represents Walter White and Jesse Pinkman. With a rating of 9.3/10 on IMDb and 100% on Rotten Tomatoes, *Better Call Saul* is in (the legal) business, and an absolute must-watch for the legally interested. - RvG

Film – Dredd (2012)

Stelt u zich eens voor, wegens drastische bezuinigingen, roekeloos ingevoerd door Fred Teeven en Ivo Opstelten, worden politie, het OM en rechters samengevoegd tot een soort agent-rechters op motoren. Verdachten worden ter plekke strafrechtelijk vervolgd, veroordeeld en gestraft. Een dergelijke dystopie zullen we hopelijk nooit meemaken, maar hoe het er zou uitzien kunt u aanschouwen in de futuristische actiefilm *Dredd*. De film is geregisseerd door Pete Travis, met acteur Karl Urban, ook bekend van *The Bourne Supremacy*, in de hoofdrol. - NN

Film – John Wick (2014)

Wat is rechtvaardigheid? Die vraag houdt mensen al bezig sinds het begin der mensheid. Een groep mannen, verbonden aan de Russische maffia, pleegt een inbraak, gecombineerd met autodiefstal. Wat de mannen echter niet weten is dat de man bij wie ze inbreken John Wick is – een ex-huurmoordenaar, toentertijd de beste in zijn vak. Er vindt tijdens de inbraak een aantal gebeurtenissen plaats die Wick persoonlijk erg raken. Welke maatregelen zouden deze misdaden rechtvaardigen? John Wick heeft daar zo zijn eigen ideeën over. Gedurende de film wordt het rechtvaardigheidsgevoel van de kijker flink op de proef gesteld. Zelfs de kijker met een sterk rechtvaardigheidsgevoel in de lagere regionen van de buik, gaat hieraan twijfelen. De enigszins zwakke verhaallijn wordt gecompenseerd door flitsende actiescènes en het degelijke acteerwerk van Keanu Reeves in de hoofdrol als Wick. - NN

De Vereniging: JFV Grotius

Waarde lezer,

Het voorjaar is begonnen en de laatste periode van het collegejaar is alweer in zicht. Gelukkig heeft JFV Grotius nog even de tijd om een aantal mooie activiteiten neer te zetten. April staat namelijk in het teken van jouw carrière. Tijdens de carrièrewEEK, die plaatsvindt van vrijdag 17 april tot en met vrijdag 24 april, organiseert de Carrièrecommissie allerlei interessante activiteiten waar jij bij kan zijn!

Ook de afgelopen maanden hebben de commissies weer heel veel leuke en interessante activiteiten georganiseerd. Zo zijn we begin februari met een groep van 36 Grotianen naar de Franse Alpen geweest om een week te genieten in de sneeuw. Gelukkig heeft de Kleine-reiscommissie meer voor ons in petto. Eind februari werd namelijk tijdens de kleine-reisbekendmakingsborrel de bestemming van de kleine reis onthuld. Dit jaar gaan wij naar Istanbul! In juli zullen wij 6 dagen lang de overdaad aan cultuur, het lekkere eten en deze stad gaan ontdekken.

Er waren echter meer commissies actief de afgelopen periode. Zo heeft de Activiteitencommissie extern een bezoek aan de Hoge Raad georganiseerd. Het was een erg interessante ochtend. Aan de hand van twee gelezen arresten nam raadsheer Van Schendel ons mee in het reilen en zeilen van de Hoge Raad. Ter verdieping komt de heer Feteris, kortgeleden aangetreden als president van de Hoge Raad, op 1 april ook nog een lezing geven op het KOG.

De Carrièrecommissie nam ons mee naar Geelkerken Linskens Advocaten. Er werd ons eerst wat verteld over het kantoor en de rechtsgebieden waarbinnen zij actief zijn. Vervolgens konden wij samen met de kantoorgenoten genieten van een gezellige kantoorbORREL. Ook de komende maanden worden er nog een aantal kantoorbezoeken georganiseerd. Zo gaan wij op 2 april naar Van Lanschot in Den Haag en is er op 28 april een kantoorbezoek bij Bird & Bird.

De Activiteitencommissie intern nodigde de heer Balfoort uit. Hij vertelde van alles over de juridische kant van 3D-printen. Maar dit is niet de enige bezigheid van de commissie. Dit jaar is namelijk voor het eerst een lezingencyclus op touw gezet. Tijdens de Collegereeks over buitenlands recht zullen vijf verschillende rechtssystemen de revue passeren. Na het halen van het afsluitende tentamen krijg je een eigen certificaat van deelname waarmee je kan aantonen dat je meer weet van buitenlands recht, meer wilt doen dan het normale curriculum en over grenzen heen kijkt. De eerste colleges hebben al plaatsgevonden in maart. Maar ook op 9 april en 16 april worden nog twee landen behandeld, respectievelijk Frankrijk en Amerika.

Naast bovengenoemde aankomende activiteiten wordt er meer georganiseerd. Zo staat er op 1 april een bezoek aan Unicef in de agenda, is op diezelfde dag de Mexican Tequila Party, en hopen we jullie te zien bij de tweewekelijkse borrel. In april vindt verder, zoals hierboven al genoemd werd, de carrièrewEEK plaats. De commissie heeft een mooi programma samengesteld. Zo trappen we de week af met een etiquettetraining en een borrel, vinden er op dinsdag een kantorenontbijt en een bezoek aan Ahold plaats en sluiten we de week af met een E-assessmenttraining. Eind april vertrekken wij voor een fantastische studiereis naar Singapore en Kuala Lumpur, begin mei is er een interfacultair feest, en 28 mei zal de almanak gepresenteerd worden tijdens de Almanakborrel.

Lijkt het jou leuk om aankomend jaar zelf activiteiten te organiseren? Solliciteer dan in mei naar een plek in de Studiereiscommissie of de Carrièrecommissie. Houd voor meer informatie over de sollicitatieprocedure en aankomende activiteiten de website en facebook van JFV Grotius in de gaten. Wij hopen jullie ook de laatste maanden van het collegejaar nog veel te zien!

Met vriendelijke groet,

Namens het 94e bestuur der JFV Grotius,
Frouka Dooper, Ab-actis

Faculteits- zaken

Tim van Lit is dit studiejaar ('14-'15) de assessor (student-lid) van het faculteitsbestuur van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Hij behartigt de belangen van de studenten binnen het faculteitsbestuur op het gebied van onderwijs, organisatie en onderzoek.

Contactinformatie:

Adres: Steenschuur 25, kamer B.4-38, 2311 ES Leiden

Telefoon: 071 527 7621

E-mail: assessor@law.leidenuniv.nl

Spreekuur op woensdag van 09.00 tot 10.00 uur

ZIT JIJ AL IN ONZE (MEDE)ZEGGENSCHAP?

Gezien de maatschappelijke belangstelling voor studenten(mede) zeggenschap binnen de Nederlandse universiteiten, wil ik deze column graag wijden aan de vele verschillende mogelijkheden die de Universiteit Leiden aan studenten biedt om mee te denken, mee te beslissen en om zelf zaken te organiseren waar de Universiteit (nog) niks aan doet. Dit kan als een opsomming overkomen. Beschouw dat in dit geval niet als saai of moeilijk leesbaar, maar als gevolg van de vele, diverse manieren van invloed die studenten kunnen hebben. De organisatie van de Universiteit Leiden verschilt qua organisatie sterk van de Universiteit van Amsterdam. Dit laat echter onverlet dat Leidse studenten of docenten die zich aansluiten bij initiatieven zoals De Nieuwe Universiteit, zeer serieus genomen moeten worden, aangezien hun kritieken getuigen van betrokkenheid en nieuwe ideeën creëren.

Elke opleiding binnen onze Universiteit heeft een eigen opleidingscommissie. Hierin zitten studenten en docenten die zich inhoudelijk bezig houden met de kwaliteit en planning van het onderwijs. In oktober en november worden de opleidingscommissies samengesteld. Jaarlijks kun je hier als student voor solliciteren.

Onze faculteit is onderverdeeld in instituten. Elk instituut heeft een bestuur met een student-lid. Deze student-leden zijn verenigd in het Juridisch Studentbestuurders Overleg (JSBO) dat maandelijks samenkomt en de assessor adviseert. Jaarlijks kun je solliciteren naar een plek in een instituutbestuur.

Aan het hoofd van de faculteit staat het faculteitsbestuur. In dit bestuur zit een student-lid, de assessor. Deze student is volwaardig lid en beslist en praat mee over alle zaken die binnen de faculteit spelen (het volwaardig lidmaatschap is méér dan de wet voorschrijft!). De assessor wordt maandelijks geadviseerd door alle studieverenigingen en door het JSBO. Tevens praat het faculteitsbestuur maandelijks met de faculteitsraad (FR) waar gekozen studenten in zitten. De faculteitsraad heeft instemmingsrecht en adviesrecht, afhankelijk van het onderwerp. Jaarlijks kun je je ver-

kiesbaar stellen voor de FR en jaarlijks kun je ook solliciteren voor het assessorschap.

Op universitair niveau zijn de assessoren verenigd in het Leids Assessoren Overleg (LAssO). Dit komt maandelijks samen en adviseert het College van Bestuur geregeld over studenten- en onderwijszaken. Het College van Bestuur (CvB) staat aan het hoofd van de Universiteit Leiden en wordt gecontroleerd en geadviseerd door de Universiteitsraad (UR; met een student als voorzitter!), die onder andere bestaat uit gekozen studenten. Het CvB laat zich tevens adviseren door het Leids Universitair Studentenplatform (LUS), de Plaatselijke Kamer van Verenigingen (PKvV) en het Studieverenigingen Overleg Platform (StOP). Iedereen kan actief worden bij één van deze studentenorganisaties.

Zoals uit bovenstaande blijkt, ben ik begonnen met de meest decentrale vorm van (mede)zeggenschap. Dat is precies hoe de Universiteit Leiden georganiseerd is: bottum-up. Het College van Bestuur stelt algemene kaders die door de afdelingen, instituten en de faculteiten ingevuld worden. Als (mede)zeggenschapsstudent heb je dus veel invloed! Deze invloed kan alleen maar groter worden als iedereen stemt voor de aankomende FR- en UR-verkiezingen.

Ik begrijp dat studenten soms door de medezeggenschapsbomen het zeggenschapsbos niet meer vinden (en dan heb ik de inspraakmomenten met de Kerstwensenkerstboom, mijn inloopspreekuur, de ideeënbox en het halfjaarlijkse 'Ontbijt met de Decaan' nog niet genoemd). In die gevallen is de assessor het aanspreekpunt. Zoals ook uit vorige columns blijkt, hecht ik (en met mij het gehele faculteitsbestuur) zeer aan een actieve studentengemeenschap, in formele gremia en daarbuiten. Daarom wil ik jullie hierbij van harte uitnodigen om te stemmen bij de aankomende universitaire en facultaire verkiezingen en om kritisch te blijven op de besturen.

Afsluitend: voor meer informatie over medezeggenschap, verwijz ik graag naar <http://law.leidenuniv.nl/studenten/algemenestudentenzaken/medezeggenschap/medezeggenschap-studenten.html>. Tot snel!

Universiteit Leiden

FACULTEITSAGENDA APRIL / MEI

Februari

1 apr	30 jaar eLaw
2 apr	Research Lab "Measuring the quality of research and researchers"
3 apr	Goede vrijdag (faculteit gehele dag gesloten)
5-6 apr	Pasen (faculteit gehele dag gesloten)
15 apr	Proefstuderen rechten, criminologie, notarieel recht en fiscaal recht

22 apr	Thorbecke-lezing Gent-Leiden
24 apr	Congres Jurist&Werk
27 apr	Koningsdag (faculteit gehele dag gesloten)
30 apr	Promotie J. Been
30 apr	Hazelhoff Guest Lecture met Lodewijk Petram

Mei

5 mei	Bevrijdingsdag
14-15 mei	Hemelvaart (faculteit gesloten)
21 mei	Promotie dhr. B.N. Patel
22 mei	Oratie prof.dr. W.B. van Boom
24-25 mei	Pinksteren (faculteit gehele dag gesloten)

Column

Je mag zeggen wat je wilt, als het maar hetzelfde is als iedereen

Het blijft tobben met de vrijheid van meningsuiting. Iedereen – zeker in de Westerse wereld – is er voorstander van. Ik ben althans in mijn leven nog nooit iemand tegengekomen die bekende principieel tegenstander te zijn van de vrijheid van meningsuiting. Toch ben ik er helemaal niet zeker van dat het er goed voorstaat. Regelmatig vraag ik me af hoe diep de overtuiging nu eigenlijk zit bij de meeste mensen. Ik vrees nog geen vadem diep. Natuurlijk, iedereen kan zeggen wat hij maar wil, zolang het maar overeenstemt met wat de meeste mensen toch al denken, of daar ten hoogste een half metertje van afwijkt. Als iemand echter iets wezenlijk anders zegt, iets wat haaks staat op de publieke opinie, wat ingaat tegen de mening van de meerderheid, dan zijn de rapen gaar.

Zelfs al doet niemand aangifte tegen hem, kan hij zich in ieder geval voorbereiden op een vloedgolf van boos gesis en gescheld. Met een beetje geluk vallen hem, per post of e-mail, ook nog een paar bedreigingen ten deel. Door journalisten en columnisten wordt hij afgeschilderd als een halvegare of, erger nog, als een schurk. Zijn familie is bezorgd, sommigen van zijn vrienden laten niets meer van zich horen. Bij de bakker en op zijn werk beginnen mensen te wijzen en te fluisteren met elkaar. Zijn baas schiet hem op de gang aan met de vraag hoe dit afstraalt op de organisatie. Het enige wat ontbreekt is reacties die hem op zake-lijke manier met kracht van argumenten, na een gedegen kennisname van zijn mening, trachten te weerleggen.

Geen wonder dus dat vrijwel niemand iets spannends of onge-woons durft te zeggen. Sterker nog, weinigen zijn in staat om iets dergelijks te zeggen. Want de meeste mensen zijn ook innerlijk geheel ‘genormaliseerd’. Ze kunnen niet eens meer afwijkend denken! Ze zijn voor democratie, omdat iedereen ervoor is. Ze zijn voor mensenrechten, omdat iedereen ervoor is. Ze zijn voor vrijheid en gelijkheid, omdat iedereen ervoor is. Een diepere grond heeft het allemaal niet. Onder deze omstandigheden bete-kenet de vrijheid van meningsuiting niets. Ze is slechts een staal-tje van juridische retorica. Schone schijn. In werkelijkheid bestaat ze niet en houden we onszelf voor het lapje.

De vrijheid van meningsuiting is natuurlijk nooit bedoeld geweest om de mensen te beschermen die zeggen wat iedereen toch al vindt. Dergelijke *middle-of-the-road* types hoeven helemaal niet beschermd te worden door zo’n juridisch recht, omdat ze niets anders dan positieve reacties oproepen. De ratio van de vrijheid van meningsuiting is juist mensen te beschermen die onge-wone dingen zeggen, dingen die de goegemeente afwijst. Die mensen roepen immers agressie op. Dat is altijd al zo geweest,

zij het dat de moderne massamedia die agressie tastbaarder maken dan ooit.

Waarom zouden die mensen beschermd moeten worden? Dat is de hamvraag. Ik ben bang dat de meeste mensen bij de beantwoording van die vraag niet ver komen. Gelukkig zijn er grote denkers die ons kunnen helpen. Ik denk vooral aan John Stuart Mill, wiens ideeën over het waarom van de vrijheid van meningsuiting, zoals naar voren gebracht in *On Liberty*, hoofdstuk twee, voor iedereen verplichte kost zouden moeten zijn. Het is simpelweg het beste wat er ooit over is geschreven.

Wat beweert Mill? Hij herinnert ons eraan dat we voortdurend op zoek zijn naar hoe de dingen in elkaar zitten. Ons startpunt is steeds weer onwetendheid. We willen en moeten weten hoe het zit, om goede beslissingen te kunnen nemen, maar we weten het niet. (Dit is ook de *pointe* van Plato’s gelijkenis van de grot.) Om de waarheid te achterhalen kunnen we alle *input* gebruiken, een ieders mening kan immers de juiste zijn. De vrijheid van meningsuiting is dus in feite een methode om zo veel mogelijk kennis te genereren, opdat we de juiste beslissingen nemen, individueel en collectief.

Daar komt nog iets bij. En dat is dat de publieke opinie, de mening van de overgrote meerderheid volgens Mill doorgaans wel een kern van waarheid bevat, maar toch ook een heleboel wat niet klopt. Daarom hebben we de *input* van eigenwijze enkelingen en minderheden hard nodig. Mensen die zeggen: ‘Iedereen vindt dit, maar ik denk dat het volstrekt anders in elkaar zit en wel hierom.’ Mills voorbeeld is Galileï. Dat soort mensen helpt ons vooruit in onze permanente zoektocht naar hoe de dingen – klein en groot –in elkaar zitten. Daarom moeten we blij zijn met dergelijke dwarsliggers. We moeten hen niet uitschelden en ontmoedigen, maar juist stimuleren en goed naar hen luisteren. Wellicht steken we er iets belangrijks van op. Alleen zo betekent de vrijheid van meningsuiting echt iets. Anders is het niets anders dan een mooie juridische vlag op de modderschuit van een geestdodend sociaal conformisme dat de samenleving doet stagneren.

Zelfs als de opvattingen van zo’n dwarsligger met zekerheid onjuist zijn, hebben ze nog hun maatschappelijk nut, volgens Mill. Ze dwingen ons namelijk nog eens goed na te gaan wat ook al weer de argumenten waren voor ons eigen standpunt. Zonder oppositie vergeten we die argumenten maar al te makkelijk. Als dat gebeurt dan wordt een standpunt tot een dogma. En van dogma’s is bekend dat ze vroeger of later, bij gebrek aan ratio-nale verdediging, weg worden geblazen. ■

HOUTHOFF BURUMA

JONG HOUT

MASTERCLASS

Meld je aan voor dé opstap naar een bloeiende carrière.

Wil jij de perfecte start maken voor een carrière in de advocatuur? Schrijf je dan nu in voor de Jong Hout Masterclass op 1, 2 en 3 juli 2015. Drie dagen lang draai je volop mee met onze mensen, werk je aan praktijkcases en leer je onze cliënten kennen. Een uitgelezen kans om de persoonlijke en no-nonsense cultuur van ons kantoor te ervaren. Ben jij klaar voor het echte werk? Mis deze kans dan niet en meld je vóór 1 juni aan via werkenbijhouthoff.com of onze Facebookpagina!

HOUTHOFF BURUMA